

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Petr Kosek

Aktivní sociální učení ve SPOLU Olomouc, z.s.

V Olomouci 2017

vedoucí práce: Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph. D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 2017 n.l.

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování: Všem silám imaginace, dévům z pradávných království, jogínům, knížatům lidského poznání, serafům nebeské touhy, písmákům, svatému Allenovi, svatému Philipovi, svatému Garymu, svaté Simoně, svatému Lawrencovi v klobouku, svatému Augustovi, svatému Antoninu, svatému Johnu Ronaldu Reuelu, svatému Michaelu, svatému Sebastianovi, svatému Artaxi, svatému Atrejovi, svatému Piggimu, svaté Terce, svaté Bábovce, svatému modrookému Vilémovi, svatému Markovi, svaté Marcelle, svatému Jakoubkovi, svatému Wiliamovi- otci anglických vizí; svaté Monice, svaté Míši, svaté Míši, svaté Evě, svaté Kačce, svaté Anetě, svaté Aničce, svaté Doriett, svaté Tatianě, svaté Dagmar, svaté Sabině, svaté Elišce, svaté Kláře, svatému Martinu Dominikovi za čas, který mi obětoval, svatému Hynkovi, svaté Ireně, svaté Kateřině, svaté Terce, nebo Kristýnce- kdo ví?, svaté Aničce, svaté Martině, svaté Janči kočičí, svaté Ivet, svaté Terce, svaté Ivči, svaté Martině, svatému Markovi, svatému Liborovi, svaté Evě, svaté Báře; svaté Míle, svaté Zuzce, svaté Víti, svatému Františkovi; svatému Mikešovi, svatému Krytonovi, svaté Matyldě, svatému Kuřeti, svaté Šakale, svatému Alfrédovi, svatému Michailovi, svatému Havranovi, Wovokovi, Kojotovi, svatému tomu, na nějž jsem zapomněl, svaté té, na niž jsem zapomněl, čím více jmen jsem napsal tím více bolí, že jsem na tebe zapomněl; mé zapomnětlivosti, svému bytostnému Já. A tobě ó svatý čtenáři těchto řádek děkuji za pozornost, za tvou lásku. A žádám Tebe ó Ganesho o úspěch v mém počínání, ač jsem nadržel askezi, žádám Tebe náš patrone o Tvé požehnání. A prosím i Tebe o požehnání ó Děsivý Cthulhu, *Ph'nglui mglw'nafh Cthulhu R'lyeh wgah'nagl fhtagn!*

Obsah

Úvod	5
Teoretická část.....	6
1 Mentální postižení.....	6
1.1 Klasifikační, limitační, medicínský model	6
1.2 Model ústavní sociální péče.....	7
1.3 Popisný model.....	8
1.4 Spirituální model.....	9
1.5 Afirmiční model	11
1.6 Ekologický model	11
1.7 Závěrem k modelům.....	11
2 SPOLU Olomouc, z. s.	13
2.1 Krátký nástin historie.....	13
1.1 Nabízené služby	13
Středisko podpory integrace.....	14
Agentura podporovaného zaměstnávání.....	14
3. Aktivní sociální učení.....	15
3.1 Obecně o učení	15
3.1.1 Druhy učení	16
3.2 Aktivní sociální učení	17
3.3 Aktivní sociální učení ve SPOLU	18
Praktická část.....	21
4 Výzkum	21
4.1 Výzkumné cíle práce	21
4.2 Metodologický rámec a metody.....	22
4.3 Realizace a výběr vzorku.....	22
4.4 Etické parametry výzkumu	23
5 Výsledky a interpretace výzkumu	23
5.1 Rozhovory s vedoucími	23
5.2 Rozhovory s uživateli	30
6 Shrnutí výsledků a diskuze	33
Závěr	35
Použitá literatura.....	36

Úvod

V září roku 2016 n. l. mi byla nabídnuta pozice vedoucího pondělního skupinového programu Aktivní sociální učení (dále jen jako ASU), a to v organizaci SPOLU Olomouc, z. s. (dále jen jako SPOLU) Ve SPOLU jsem začínal svůj třetí rok a v programu pondělního ASU jsem rok fungoval jakožto asistent. Tedy jsem měl určitou empirickou zkušenost, co to tak ASU může být. Nicméně tato zkušenost mi nestačila, měl jsem potřebu propátrat více, co se pod těmito záhadnými, obecnými a abstraktními pojmy skrývá. Mé pátrání po literárních zdrojích nebylo moc úspěšné, a proto jsem se rozhodl napsat práci na toto téma. Práci, jejímž primárním cílem je ujasnit si, co to znamená ASU v teoretické rovině, co to znamená pro vedoucí programů, a hlavně co to znamená pro účastníky tohoto programu, kteří mají nejdelší empirickou zkušenost z tohoto programu, a poznání jejich zakázky je klíčové. Teoretickou část práce bych označil za takovou koláž informací a myšlenek, o kterých si myslím, že jsou užitečné a potřebné pro pochopení tématu, nebo ze kterých se alespoň já snažím vycházet. Praktická část se zabývá přímo rozhovory a tématy z nich vzešlých. Věřím, že tato práce bude užitečná i případným dalším zájemcům o ASU, minimálně jako možnost konfrontace úhlů pohledu.

Teoretická část

1 Mentální postižení

SPOLU se věnuje primárně lidem s mentálním postižením. Mentální postižení je nejčastěji popisované jako stav, kdy má jedinec nižší inteligenční kvocient než 85. A když má člověk IQ menší než 70, tak je ve stavu zvaném mentální retardace. Nicméně tato vyčerpávající informace v praxi moc nepomůže. Pojdme se proto podívat na modely vnímání mentální retardace jak je uvádí Lečbych (in Valenta, Michalík, Lečbych a kol., 2012) Tyto modely nám ukazují několik způsobů, či úhlů pohledu na jedince s mentálním postižením. Tyto pohledy mohou žít vedle sebe, mohou být všechny pravdivé. Jak říkala má gymnaziální profesorka společenských věd Yvona Masaříková: „Vše je v mysli.“ Tedy záleží na nás, v co uvěříme.

1.1 Klasifikační, limitační, medicínský model

Lékařský pohled pohlíží na člověka jako na seznam symptomů, vad, chyb, limit. Snaží se o přesnou diagnostiku toho, co je špatně, co je mimo normu. Snaží se popsat etiologii mentální retardace a hlavně předpokládanou prognózu. V praxi je podstatná obzvláště prognóza, a to v tom, že nám může ukázat, jak se asi budou lidské limity vyvíjet; jaká je šance, že se člověk zcela uzdraví, dostane se do takzvaného pásma normality. Dokáže předpovídat možná rizika, je podstatná při plánování lékařské rehabilitace (tamtéž).

Cílem tohoto modelu je přiřadit jedinci diagnózu, v našich zeměpisných podmínkách je typické přiřazování diagnózy dle Mezinárodní klasifikace nemocí¹ (dále jen MKN) od Světové zdravotnické organizace (dále jen WHO).

Autorem MKN byl francouzský lékař Bertillon, který v roce 1893 vytvořil číslovaný seznam nemocí, které způsobují smrt (potvrzeny pitvou). Cílem bylo sjednotit diagnostické pojmy po celém světě. Každých deset let je seznam aktualizován. Po druhé světové válce se aktualizaci MKN začala zabívat WHO. V české republice v současnosti platí 10. revize. (Müller, 2014)

MKN definuje mentální retardaci jakožto:

„Stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován zvláště porušením dovedností, projevujícím se během vývojového období, postihujícím všechny složky

¹ k dispozici online na <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F70-F79.html>

inteligence, to je poznávací, řečové, motorické a sociální schopnosti. Retardace se může vyskytnout bez, nebo současně s jinými somatickými nebo duševními poruchami.“²(MKN-10, 2009,s. 236)

Mentální retardaci popisuje ve čtyřech stupních.

- F70, což je lehká mentální retardace, v rozsahu IQ mezi 50-69 body.
- F71, což je středně těžká mentální retardace, v rozsahu IQ mezi 49-35body.
- F72, což je těžká mentální retardace, v rozsahu IQ mezi 34-20 body.
- F73, což je hluboká mentální retardace, s IQ nižším než je 20bodů

Dále MKN přidává další dva stupně, kdyby se nepovedla hladká diagnóza jako je v předchozím případě.

- F78 Jiná mentální retardace
- F79 Nespecifická mentální retardace

Dále nám MKN nabízí přidat další hledisko k diagnostickému kódu, a to tak, že se za první číslo přidá tečka a k tomu další možnost.

A to:

- „.0 Žádná, nebo minimální porucha chování
- .1 Významná porucha chování vyžadující pozornost, nebo léčbu
- .8 Jiná porucha chování
- .9 Bez zmínky o poruše chování“³

Další diagnostická klasifikace je možná dle čtvrté revize Diagnostického statistického manuálu duševních poruch (DSM- IV). Nicméně je v případě diagnózy mentální retardace v podstatě stejná.

Lečbych (in Valenta, Michalík, Lečbych, 2012, s. 36) píše, že: „Míra rizik tohoto modelu narůstá s věkem dítěte.“ V dospělosti má tento model význam jen v čerpání sociálních dávek a hrozí riziko nálepkování.

1.2 Model ústavní sociální péče

V Sovákovské periodizaci dějin vztahů společnosti k osobám s mentálním postižením (Sovák, 1983) se objevuje fáze charitativní- ta zjednodušeně řečeno vyháází z křesťanské

² <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F70-F79.html>

³ převzato z Valenta, 2013

filosofie postarat se o nemohoucí a trpící. V této době jsou zakládány nalezince a špitály. Za podstatnou složku tohoto modelu by se dala považovat víra, že život v těchto zařízeních dává lidem šanci na důstojnější život než na ulici. (Valenta, Michalík, Lečbých, 2012).

Tento model vytváří relativně bezpečný svět, který je však mnohdy zcela uzavřený. Dává lidem, kteří jsou bez rodiny a přátel příležitost najít si nové známé; osobám, které se o sebe neumějí postarat (nebo jim nikdo nedal možnost se to naučit), nebo není nikdo, kdo by se o ně postaral, šanci na důstojnější život a péči.

Za negativní důsledky tohoto modelu by autor práce dle svých zkušeností s ústavní péčí označil: téměř žádné soukromí klientů, naprostou strukturovanost života a auru nudy, jenž se vznáší po chodbách zařízení. Tento model vytváří situaci, kdy člověku, co je méně schopný se o sebe postarat, je věnováno více pozornosti, což je na jednu stranu důsledkem přetížení pracovníků, na druhou stranu tato situace není zrovna motivující k větší samostatnosti.

1.3 Popisný model

Popisný model jde proti medicínskému. Snaží se zabránit takzvanému nálepkování (labeling). Používání jazyka, volba pojmů, výrazů ovlivňuje lidské myšlení. V tomto konceptu je třeba zmínit hnutí „People first“, které razilo tendenci používat slovní spojení: „člověk s (mentálním) postižením“ a nikoliv „postižený člověk.“ Tímto se snaží dát najevo, že člověk je primárně člověkem, a ne postiženým. Nálepkování lze chápat jako přiřazení sociální role člověku, ať už s tím souhlasí nebo ne. Člověk může do sociální role vstoupit dobrovolně-může se stát manželem, přítelem, zaměstnancem, lékařem,...Ale i nedobrovolně. Může se stát pacientem, postiženým, obětí. A okolí na něj bude takhle reagovat, vytvoří si vlastní obraz toho, co to znamená být postižený, a bude své představy projektovat, očekávat od druhého člověka. Tímto vzniká sociální tlak plnit sociální roli a hrozí, že člověk zůstane v této roli déle, než je mu příjemné (tamtéž).

Pro lepší pochopení fenoménu nálepkování lze využít koncept Bankovního systému vzdělávání od Paola Freireho, jak jej popisuje ve své pedagogice utlačovaných.

V bankovním systému vzdělávání je učitel subjektem, tím kdo ví, tím kdo předává vědomosti. Žák je tím kdo přijímá informace, je objektem vyučování, prázdnou nádobou, kterou je třeba zaplnit. Žák nedisponuje vědomostmi, schopnostmi, pokud jej učitel jimi nenaplnil. Úspěšným žákem je ten, kdo se dokáže dobře přizpůsobit této roli. (Freire, 2005)

Pokud budeme uvažovat v paralele, místo žáka použijeme slůvko postižený a místo učitele pečovatele/ vychovatele.

Medicínská diagnóza je mnohdy nic neříkající. To, že má člověk středně těžkou mentální retardaci nám neříká nic o jeho schopnostech, vlastnostech, jde jen prázdný pojem, že má IQ někde mezi 35-49body.

V tomto případě je vhodné zmínit Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví. (MKF)

Už od 50. let 20. nebyla diagnostika nemocí podstatným problémem. Nebyl problém určit chorobu a zjišťovat etiologii nebylo moc podstatné. Problémem byly jednotlivé důsledky (symptomy), které nemoci způsobovaly. Symptomy se objevují u různých nemocí, a proto se pro praxi vytvořila tato podrobná klasifikace. (Müller, 2014)

MKF se zaměřuje na pět základních oblastí, které popisují funkční schopnosti, disability a zdraví člověka. A to: tělesné funkce (b), tělesné struktury (s), aktivity a participace (d), prostředí (e) a osobní faktory.

Jednotlivé základní oblasti jsou dále rozděleny do kapitol, kdy každá se zabývá menším výsekem. V podstatě tento model kompletně rozkouskuje člověka a popíše jej ze všech stran.

V praxi je tento model užitečný v tom, že komplexně a konkrétně popisuje limity člověka, a neřeší příliš jeho nálepku. Nevýhodou je, že je zaměřen pouze na limity člověka.

Lečbych (in Valenta, Michalík, Lečbych, 2012) vyzdvihuje pozitivním důsledek tohoto modelu- osvěta společnosti, boj proti předsudkům. Za negativní považuje vznik nic neříkajících pojmů, jako je člověk se speciálními potřebami (lidské potřeby jsou univerzální).

1.4 Spirituální model

Všichni lidé jsou si rovni. Jen někteří jsou si rovnější. Ať už muž, žena; bohatý kapitalista, vykořisťovaný proletariát; mocný tyran, ubohý poddaný; dítě a dospělec; zraněný člověk a zdravý člověk. Ten první, ta druhá, jak by to možná řekla Simone de Beauvoir. V čem jsou si tito lidé rovni? V biologické, psychologické, ani sociální rovině ne. Zbývá ta čtvrtá, ta která nemůže onemocnět (tamtéž)- spiritualita.

Každý člověk má svůj smysl bytí, něco světu dává svou přítomností. Vyvolává pozitivní i negativní pocity, dává zbytku světa možnost na něj reagovat, mění kyslík na oxid uhličitý, či

v méně poetické rovině je podstatou lidského života vyměšovat výkaly (Artaud, 1995), nebo energií pro naše vládce- mimozemskou rasu bohů. (Burrou, 2001)

Můžeme se vzájemně mnohému naučit, což je obrat, který se nyní objevuje při diskuzích o inkluzi. Platí zde věta, kterou shrnul Augusto Boal pedagogiku utlačovaných Paola Freire: „Tím, že učí ostatní, se člověk sám učí. Pedagogická práce je buď obousměrná, nebo to žádná pedagogická práce není.“ (Boal in Santos, 2016, s. 85).

Jestliže budeme brát lidi (ať už s mentálním postižením, nebo bez) jako subjekty, jakožto partnery v dialogu, můžeme se toho od nich spoustu naučit. Ať už je to bezprostřednost emocí, radost, vztek, či respekt.

Za úvahu stojí v kontextu tohoto modelu zmínit dílo Martina Bubera. Ten tvrdí, že: „*Člověk neexistuje jako oddělená entita. Člověk je bytost někde mezi.*“ (Buber in Yalom, s. 371, 2006) Člověk existuje jen ve vztahu s druhou bytostí. Člověk vytváří vztahy dvojího druhu: Já-Ty, Já-To. Vztah Já- Ty je plně vzájemný vztah, naprosté autenticity, skutečnosti, subjekt k subjektu, člověk se vztahuje celou svou bytostí k druhému, bez jakéhokoliv cíleného zisku. Jak píše Frankl (in Yalom, 2006), zisk následuje, nemá se pronásledovat. Zato Já-To je vztah mezi subjektem-objektem, jsem s tou druhou bytostí, protože mi něco přináší, mám z ní užitek, ať už na vědomé, nebo na nevědomé úrovni. Yalom tvrdí (Buber in Yalom, 2006), že vztah Já- Ty je v životě velice vzácný, že se třeba povede jen na pár minut, za celý život. Yalom (2006) dále uvádí techniku, kterou používá k prozkoumání vztahu s názvem: Kolik je lidí v místnosti? Když je Yalom v místnosti s klientem, uvažuje s ním nad tím, zda je v místnosti opravdu on Irvin jako celostná bytost, a zda je v místnosti (např.) Petr. Pokud je zde Irvin, který chce vypadat dobře před Petrem, Irvin, který chce jíst, Irvin, kterého si představuje Petr, a dále Petr, který nechce vypadat hloupě před Irvinem, Petr, který touží po uznání od Irvina, tak se setkáváme rovnou s pěti osobami plus s dalšími dvěma fyzickými v místnosti. Autor práce se domnívá, že stojí za úvahu, jak to vypadá v našem konkrétním setkání s lidmi (s mentálním postižením i bez), zvláště pak, když fungujeme v pomáhající profesi, nakolik jsme schopni vytvořit opravdový vztah?

Za negativum tohoto modelu vidí Lečbych mnohdy příliš mystický, esoterický, těžce vědecky dokázatelný jazyk. (Lečbych in Valenta, Michalík, Lečbych, 2012)

1.5 Afirmační model

Afirmační model hledá pozitiva na postižení. Příkladem může být, že na člověka s mentálním postižením není silný sociální tlak, aby plnil rodičovskou úlohu, nebo to, že člověk se zrakovým postižením se nebude tak moc zaobírat vzhledem ostatních, a je pro něj z tohoto úhlu jednodušší poznat druhého bez předsudků. Lečbych (tamtéž) uvádí, že tento model hlavně vytváří originální pohled z druhé strany, nicméně že když se to s tímto přehání, ukazuje to, že lidé s postižením žijí v ráji. Což zcela neodpovídá realitě.

1.6 Ekologický model

Ekologický model je podobně jakožto popisný model prointegrační. Věří, že člověk může být postižený jen v konkrétní situaci. Příkladem může být třeba spánek, člověk s mentálním postižením je rovný ve spánku intaktní populaci. Postižení se v tomto případě neprojevuje. Za to při nákupu v obchodě může být znevýhodněn menší schopností zkontrolovat vrácené peníze.

Huang (in tamtéž) popisuje tři pilíře, na které je třeba brát zřetel v integraci jedince s mentálním postižením. A to:

- Možnosti (kompetence)-co člověk dokáže, čím se může zapojit do společnosti?
- Prostředí, ve kterém bude člověk žít.
- Fungování-jaký stupeň podpory a v čem člověk potřebuje, aby mohl danou možnost v daném prostředí vykonávat?

Lečbych (tamtéž) ještě přidává čtvrtý pilíř:

- Čas- jak dlouho bude člověk potřebovat určitou míru podpory ve vykonávání určité činnosti, v určitém prostředí?

Výhodou tohoto modelu je to, že je konkrétní, praktický a vychází z toho, co člověk s mentálním postižením umí, zvládá, co jej zajímá. Což může vést až k naplnění nejvyšší maslowovské potřeby, potřeby seberealizace.

1.7 Závěrem k modelům

Dle názoru autora práce se SPOLU nejvíce blíží kombinaci ekologického, spirituálního a popisného modelu. A to ze spirituálního modelu důrazem na pojetí uživatele sociální služby jako subjektu, ne objektu. Z ekologického modelu podporou integrace, individuálním plánováním, které se snaží rozvíjet člověka v jeho možnostech. A z popisného modelu

„antidiagnostický přístup“, pracovníci sociální služby neznají diagnózy a jako podklad jim slouží Osobní profil a další dokumentace obsahující informace získané od uživatele služby, případně jeho osob blízkých a od pracovníků služby.

2 SPOLU Olomouc, z. s.

Tato kapitola si dává za cíl popsat organizaci SPOLU, tři služby- Aktivizačně rozvojové programy (dále jen jako AR programy), Sociální rehabilitaci a Osobní asistenci, s důrazem na AR programy, jejichž součástí jsou i tři programy Aktivní sociální učení (dále jen jako ASU) .

2.1 Krátký nástin historie

„Posláním SPOLU Olomouc je podporovat a naplňovat práva, potřeby a zájmy občanů se zdravotním, primárně s mentálním postižením a jejich inkluzi ve společnosti.“⁴

SPOLU Olomouc vzniklo jako občanské sdružení v roce 1995 z iniciativy rodičů dětí s mentálním a kombinovaným postižením. Ti měli pocit, že služby, které jsou jejich dětem nabízeny v Olomouci, nejsou dostačující, a tak převzali iniciativu sami. Ze začátku vznikly volnočasové aktivity, kde se mohli lidé s postižením setkávat se svými vrstevníky. Od roku 1997 poskytuje SPOLU taktéž službu Osobní asistence. V letech 1998-2003 se povedlo realizovat vizi SPOLU o skupinovém integrovaném vzdělávání na základní škole Řezníčkova 1, Olomouc. Tedy vznikla zde speciální třída pro děti s postižením. V roce 2001 začalo SPOLU nabízet službu podporované zaměstnávání. (převzato z SPOLU Olomouc- historie, 2008)

V květnu 2007 byly Krajským úřadem Olomouckého kraje registrovány 3 sociální služby SPOLU Olomouc: Osobní asistence, Sociální rehabilitace a Aktivizační a rozvojové programy. To v důsledku znamená potvrzení, že organizace poskytuje sociální služby v souladu se zákonem o sociálních službách. (SPOLU Olomouc-historie, 2008)

V roce 2016, 1. ledna, byla organizace podle nového Občanského zákoníku přejmenována na SPOLU Olomouc z.s., tento název nese dodnes. (výroční zpráva, SPOLU, 2015)

1.1 Nabízené služby

SPOLU nabízí tři služby: AR programy, Osobní asistenci a Sociální rehabilitaci. K tomu můžeme ještě přičíst službu čtvrtou- základní poradenství, které musí každý poskytovatel sociálních služeb zajistit (zákon o sociálních službách, v platném znění, 37§). Mnozí uživatelé využívají vícero druhů služeb, proto považují za vhodné se zmínit alespoň v krátkosti o všech.

SPOLU je momentálně rozděleno na dva základní úseky: Středisko podpory integrace a Agenturu podporovaného zaměstnávání.

⁴ <http://www.spoluolomouc.cz/zakladni-informace/vize-poslani-cile>

Středisko podpory integrace

Nabízí dvě služby, a to

AR programy

AR programy jsou službou sociální prevence. Z toho vyplývá, že jejich cílem je zabránit sociálnímu vyloučení osob ohrožených nepříznivou sociální situací (Zákon o sociálních službách, v platném znění, 53§). AR programy nabízejí Pravidelné skupinové programy jako je Hravý program pro děti, Pohybový program (2 programy týdně), Cestování, Divadlem SPOLUpracujeme, Plavecký program a v neposlední řadě ASU (3 programy týdně).⁵

Dalším druhem AR programů jsou Jednodenní a Pobytové programy, tedy celodenní nebo vícedenní programy či společenské akce v Olomouci i mimo ni, obvykle se sportovním, poznávacím nebo kulturním zaměřením.

A posledním druhem jsou Individuální programy.⁶ Individuální programy jsou poskytované uživatelům, pro které je skupinová práce není vhodná pro dosahování stanovených cílů. Příkladem cílů je nácvik bezpečného pohybu po městě nebo chůze do schodů..⁷

Osobní asistence

Je terénní službou, která je nadefinována jako služba sociální péče, „pro osoby se sníženou soběstačností“(zákon o sociálních službách, v platném znění, 39§). Posláním této služby je v této organizaci umožnit lidem s mentálním postižením „*dělat ty činnosti, které by mohli dělat sami, kdyby postižení neměli,*“ a to v pro ně běžném prostředí a v podobné míře jako je běžné u jejich vrstevníků.⁸

Agentura podporovaného zaměstnávání

Je částí SPOLU, která poskytuje služby sociální rehabilitace, tedy souboru činností zaměřených k dosažení nezávislosti a soběstačnosti skrze rozvoj schopností, dovedností a upevňování návyků, a to terénní i ambulantní formou (Zákon o sociálních službách, v platném znění, 70§).

Nabízí tři sociální služby a to:

Podporované zaměstnávání

⁵ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/pravidelne-skupinove-programy>

⁶ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/poskytovane-sluzby>

⁷ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/individualni-program>

⁸ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/osobni-asistence>

Dává si za cíl rozvoj dovedností a schopností uživatele, se zaměřením na získání zaměstnání. Nabízí podporu při hledání a získání pracovního místa, nabízí do začátku v zaměstnání podporu asistenta.⁹

Program Tranzit

Zajišťuje možnost praxe studentům i žákům se zdravotním postižením ve věku od 16 do 26 let, čímž by měl ulehčit následný přestup ze školy do zaměstnání. Praxe probíhají jedenkrát týdně v době školního roku za podpory asistenta.¹⁰

Dokážu to sám/sama

Jedná se o skupinový program, který se zaměřuje na rozvoj sebeobslužných činností, podporou začlenění do práce, či dokonce podporu při praxi v zaměstnání.¹¹

3. Aktivní sociální učení

3.1 Obecně o učení

Pojem učení se v užším významu většinou pojí se školou. Učení je však v širším významu celoživotní proces získávání zkušeností a znalostí. Jan Čáp definuje učení jako: „*získávání zkušeností a utváření jedince v průběhu jeho života.*“ (Čáp, 1997, s. 63) Na člověka působí nespočetné množství podnětů: komunikace s okolím, teplota a rychlost vzduchu, zrakové obrazy, zvuky, předměty svým povrchem,... Nekonečně mnoho podnětů. Přesto těchto podnětů může být málo, v důsledku čehož může člověk zažívat jejich deficit. V tomto okamžiku mluvíme u člověka o deprivaci. Dovolme si malou odbočku, a podívejme se důkladněji na deprivaci.

S pojmem deprivace se nejvíce pojí jména českých psychologů Josefa Langmeiera a Zdeňka Matějčka. Ti ve svém světově proslulém díle *Psychická deprivace v dětství* definují deprivaci takhle: „*deprivace je psychický stav vzniklý následkem takových životních situací, kdy subjektu není dána příležitost k uspokojení některé jeho základní psychické potřeby*

⁹ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/socialni-rehabilitace-podporovane-zamestnavani>

¹⁰ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/socialni-rehabilitace-program-tranzit>

¹¹ převzato z <http://www.spoluolomouc.cz/poskytovane-sluzby/socialni-rehabilitace-dokazu-to-sam-mama>

v dostatečné míře po dostatečně dlouhou dobu.“ (Langmeier, Matějček in Pugnerová, Kvitová 2016, s. 60)

Pugnerová a Kvitová (2016) rozlišují **pět druhů deprivace**, a to:

Biologická deprivace, kdy nejsou u člověka naplněny biologické potřeby, například potřeba tekutin, spánku, potravy, a u které je rizikem trvalé poškození což může vést až ke smrti organismu

Senzorická deprivace, kdy člověk nezískává dostatek smyslových podnětů, je to obzvláště rizikový druh deprivace u lidí s tělesným postižením, kdy např. děti s postižením hybnosti, nemohou samy o sobě zkoumat, hledat vlastní podněty.

Kognitivní deprivace, neboli nenaplnění potřeby výchovy a vzdělávání. Důsledkem může být opoždění vývoje, dříve označované jako pseudooligofrenie.

Sociální deprivace, neboli omezení přiměřených mezilidských kontaktů a aktivit.

A **citová** deprivace, kdy není naplněna potřeba být milován a milovat.

Když se vrátíme k tématu učení v užším významu, můžeme chápat jeho cílené využití (tedy výchovu a vzdělávání) jakožto prevenci proti deprivaci, obzvláště pak kognitivní, senzorické a sociální. V menší míře proti citové a biologické. Dle této definice lze chápat ASU (viz dále) ve SPOLU (stejně jako jakoukoliv školu) jako druh prevence- uživatelé služby jsou s lidmi ve svém věku, učí se novým dovednostem a vědomostem. Setkávají se s velkým množstvím podnětů.

Na člověka v průběhu života působí obrovské množství podnětů. Aby byl schopen v tomto množství normálně fungovat, musí docházet k selektivitě. Člověk si vybírá, co bude vnímat (nevědomě), nicméně to, co si opravdu zapamatuje, co se opravdu naučí, je věc druhá.

3.1.1 Druhy učení

Pojďme se podívat na druhy učení podle dvou autorů, Jana Čápa (1997), autora publikace Psychologie výchovy a vzdělávání a Linhart (in Bratská, 1992), jednoho z předních československých teoretiků ASU.

Čáp (1997) rozlišuje čtyři druhy učení, podle výchovné praxe:

Senzomotorické učení, kdy se člověk učí pohyby, manipulovat s předměty, chodit, pracovat.

Učení poznatkům, neboli osvojování informací o okolí.

Učení metodám řešení problémů, kdy člověk přejímá algoritmy jak řešit problém, nebo dokonce vytváří algoritmy vlastní.

Sociální učení, učení komunikací, interakcí s ostatními bytostmi. Již od dětství se učíme jak žít mezi ostatními, vycházet s nimi, spolupracovat.

Linhart (in Bratská, 1992) rozděluje druhy učení na zvířecí a lidské. Z deseti druhů zvířecího učení, stojí za to zmínit např. učení podmiňovacími reflexy, učení nápodobou a instrumentální učení, které je ve své podstatě totožné se senzomotorickým učením podle Čápa. Člověk je dle Linharta schopen kromě zvířecích forem učení i dalších čtyřech druhů vědomého učení. Rozdíl mezi Linhartovým a Čáповým rozdělením je v tom, že Linhart přidává verbální učení. To slouží k osvojení jazykového systému a jeho prostřednictvím taktéž zkušenosti společnosti.

3.2 Aktivní sociální učení

Konečně se dostáváme k pojmu Aktivní sociální učení. ASU ve SPOLU nevychází z originálního pojetí ASU, při tvorbě koncepce ASU nebyl brán zřetel na odborné psychologické texty, co u nás vyšly¹²

Což je dle názoru autora logické, přece jen o ASU se v pojetí Sedláka (1987) mluví mimo jiné i o zdělávání pracovního kolektivu směrem k marxismu-leninismu, a v porevolučním textu od Bratské (1992) připomíná ASU českou dobu encounterových skupin¹³.

Proto uvedeme jen slovníkovou definici (Valenta a kol., 2015, s. 224), dle které ASU znamená:

„skupinové aktivity zaměřené na sebepoznání a kvalitnější poznávání lidí i skupiny, kterými se zvyšují sociální kompetence jedince (komunikace, motivace, sebedůvěra).“

Tato definice téměř zcela souhlasí s posláním ASU, jak je uvedené v Anotaci ASU, jenž je součástí Metodiky pro poskytování sociální služby Aktivizační a rozvojové programy.¹⁴

¹² Zdroj, rozhovor s Metodickou Aktivizačně rozvojových programů

¹³ Encounterové skupiny, neboli skupiny setkávání, skupiny zaměřené na (sebe)rozvoj jedince, aplikace psychoterapeutických postupů na zdravé lidi.

¹⁴ Anotace ASU je k dispozici k nahlédnutí v příloze.

Nejvýznamnějším rozdílem je, že v ASU ve SPOLU se přidává cíl upevňování dovedností trivia (tedy čtení, psaní, počítání, a práce s penězi).

3.3 Aktivní sociální učení ve SPOLU

Vzhledem k tomu, že popis ASU ve Spolu je primárním cílem této práce, se v této podkapitole zaměříme jen na teoretické vymezení služby, s časovým rozsahem, harmonogramem, s individuálním plánem, s cíli služby a s měsíčními tématy. Dále se budeme věnovat tématice ASU ve SPOLU v praktické části.

ASU je pětihodinový program, který probíhá každé pondělí, úterý a čtvrtek od září do června. A to pro 3-8 uživatelů ve věku od 18 do 64 let. V praxi je věk uživatelů vyšší, většinou do tohoto programu chodí lidé, kteří mají ukončenou školní docházku a momentálně nenavštěvují zaměstnání. Začátek programu je v 8:30, konec v 13:30, tedy 5hodin přímé práce. V rámci programu pracuje Vedoucí, který má na starost tvorbu programu a asistenti, kteří mu pomáhají s realizací, či s podporou uživatelů v účasti (SPOLU Olomouc, anotace programu Aktivní sociální učení, 2017).

Cílem je podporovat osoby s mentálním postižením v rozvoji sociálních dovedností, a v procvičování dovednosti trivia, a ve větší samostatnosti. (tamtéž)

Harmonogram ASU

V anotaci programu se píše, že si každý vedoucí může upravit harmonogram ASU. Během let, posledních pár let se tedy logicky měnil. Aktualizovaný „tradiční“ harmonogram vychází z interních dokumentů programu. (Koppová, interní dokumenty)

Je třeba ještě zmínit, že harmonogram pondělního ASU se od úterního a čtvrtečního liší. A to tím, že v úterý a ve čtvrtek část uživatelů chodí společně na oběd do restaurací, kde mohou trénovat etiketu stolování, komunikaci s personálem zařízení, či schopnost rozhodovat se mezi více možnostmi (pokrmu).

Uvedené časy jsou orientační.

8:15-8:30

V 8:15 příchod asistentů a koordinátora do programu, krátká porada, během které vedoucí představí ostatním program, koordinátor předá aktuální informace.

8:30-9:30

Ranní kolečko, rituální část u čaje, během které se podepisuje docházka, a to jak asistentů, tak i uživatelů; a sdělují se zážitky z poslední doby, jakou má kdo náladu, popřípadě se sdělují vlastní zkušenosti s tématy měsíce.

9:30-10:00

Rozvička.

10:00-10:45

IP, prostor pro plnění osobních cílů. Většinou se jedná o procvičování dovedností trivia, nakupování, nebo rozvíjení slovní zásoby.

10:45-11:15

Svačina, je prostor pro rozvoj sebeobsluhy, úklid místa po jídle a hygieny v příjemné situaci.

11:15-11:45

Relaxace, možnost pro uživatele si odpočinout. Mají možnost poslouchat audioknihy, hudbu, popřípadě některý z asistentů (občas i uživatelů) čte.

11:45-12:45

Společný program, většinou podle témat měsíce, popřípadě si skupina uživatelů může zvolit vlastní téma.

12:45-13:00

Úklid, během kterého probíhá umývání a utírání nádobí, vysávání, zametání, utírání stolů, popřípadě zalévání květin.

13:00-13:30

Prostor pro uživatele dělat co si přejí, např. hrát hry, které rozvíjí určité dovednosti, odpočívat, bavit se mezi sebou, pracovat na cílech v IP. Od 13:15 se převlékáme a chystáme k odchodu. Je to volný čas, který je vhodný pro případ, že bychom se nestihli předchozí činnosti.

Témata měsíce

Vzhledem k tomu, že mnozí uživatelé navštěvují více než jeden program ASU, rozhodli se vedoucí programů každý měsíc věnovat společnému tématu. Např. Vesmír, cestování, kultura, apod. (Koppová, interní materiály). Cílem je, aby se uživatelé celý měsíc věnovali stejnému tématu, aby se toho více dokázali naučit, aby se jim to nepletlo.

Individuální plánování

Významnou součástí všech sociálních služeb SPOLU je Individuální plánování, tedy „*proces, ve kterém uživatel a poskytovatel hledají cíle, které bude uživatel ve spolupráci s poskytovatelem dosahovat.*“ (Heuke in Šatánková, s. 9, 2016) Uživatel si stanovuje cíle ke každému konkrétnímu programu. „*Jedná se o tvárný dokument sloužící ke kooperaci mezi poskytovatelem, uživatelem, jeho rodinou či komunitou. Je založený na individuálních potřebách a cílech uživatele s ohledem na možnosti služby.*“ (Šatánková, s. 9, 2016)

Individuální plánování je poskytovateli sociálních služeb uloženo jako povinnost v rámci Obsahů kvality sociálních služeb vyhláškou 505/2006 Sb.

Praktická část

4 Výzkum

Tato kapitola popisuje hlavní téma této práce, tedy popis ASU ve SPOLU podle vedoucích programů a vybraných uživatelů. Využívá kvalitativní metody polostrukturovaného rozhovoru. Získaná data jsou analyzována metodou trsů.

4.1 Výzkumné cíle práce

Globální cíl

Analyzovat program Aktivní sociální učení ve SPOLU Olomouc, z. s. a zjistit diference ve vnímání a cílech programu asistenty a uživateli.

Parciální cíle:

- I. Zjistit/zmapovat vnímání programu a cíle ASU vedoucími pracovníky ze všech 3 programů***
- II. Zjistit/zmapovat vnímání programu a cíle uživatelů navštěvujících alespoň jeden program***

- I. Zjistit/zmapovat vnímání programu a cíle ASU vedoucími pracovníky ze všech 3 programů***

K tomuto dílčímu cíli, se vztahují tyto otázky.

- 1) Jaké jsou Tvé zkušenosti s programem Aktivní sociální učení?
- 2) Jak si definuješ Aktivní sociální učení?
- 3) K čemu chceš dovést skupinu? Jaký je Tvůj cíl?
- 4) Co, podle Tvého, program přináší uživatelům, kteří do něj docházejí?
- 5) Která část programu je pro Tebe nejvíce důležitá?
- 6) Která část programu je pro Tebe nejméně důležitá?
- 7) Z jakých zdrojů čerpáš inspiraci pro své lekce?
- 8) Kdyby jsi měla možnost splnit si přání něco změnit ohledně ASU, co by to bylo?

- II. Zjistit/zmapovat vnímání programu a cíle ASU uživateli navštěvující alespoň jeden program.***

K druhému cíli se vztahují tyto otázky.

- 1) Jak dlouho chodíš do ASU? Které dny tam chodíš?
- 2) Představ si že, máš kamaráda, co chce chodit do ASU. Ten se tě ptá, co to je. (popis)
- 3) Co je pro Tebe v ASU důležité: (tři možnosti na kartičkách: Kdo tam je. Společný program. IP. Diskuze o preferencích.
- 4) Práce s harmonogramem, nejvíce a nejméně oblíbené činnosti.
- 5) Co by ses chtěl v ASU naučit?
- 6) Představ si, že jsi se stal vedoucím ASU. Co by jsi změnil?

4.2 Metodologický rámec a metody

Pro své výzkumné šetření jsem zvolil kvalitativní metody, vzhledem k menšímu množství respondentů a ke snaze popsat individuální názory a postoje účastníků ASU. Kvalitativní výzkum je definován Creswelem (in Hendl, 2005, s. 50). „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“

Pro získání dat jsem zvolil metodu polostrukturovaného rozhovoru. Což je podle Miovského (2006) nejvýhodnější metodou pro získávání kvalitativních dat. Metodu rozhovoru popisuje Miovský (2006) jako metodu při které se formou rozhovoru s 1-3 respondenty v jeden okamžik získávají data. Polostrukturovaná forma nabízí možnost změny stylu vedení rozhovoru, což jsem využíval v odlišení stylu mezi uživateli a vedoucími programu ASU. V případě uživatelů jsem rozhovory více strukturoval, v případě vedoucích jsem se spíše snažil o větší volnost, o vyprávěcí styl rozhovoru. Dále tato metoda nabízí možnosti pracovat s daty, která se objeví „teď a tady“, dává možnost doptávat se, ujasňovat si získané informace.

Data zpracovávám metodou trsu, kdy seskupujeme výroky do kategorií podle rozlišení fenoménů, či témat, které se v nich objevují. (Miovský, 2006)

4.3 Realizace a výběr vzorku

Výzkumného šetření se účastnily 3 vedoucí ASU a tři uživatelé ASU. V případě uživatelů bylo hlavním kritériem výběru jejich schopnost verbálně reagovat, odpovídat. Uživatelé navštěvují program ASU dvakrát týdně, jejich gender, ani dny kdy chodí do ASU není uveden z důvodu zachování anonymity. K rozhovorům došlo v průběhu ledna roku 2017 v MÍSA,

(Místnost Sociální Aktivizace) ve SPOLU, což je současně prostor, kde se většina programů ASU odehrává. Pouze v jednom případě se rozhovor odehrál v restauračním zařízení. Přepisy rozhovorů jsou k nahlédnutí k dispozici v příloze č. 3 a č. 4. Respondenti byli vybráni cíleně z uživatelů ti, kteří jsou schopni verbálně odpovídat, a z asistentů tři dlouholeté pracovnice, které nějaký čas pracovaly i jako vedoucí.

4.4 Etické parametry výzkumu

Všechny rozhovory proběhly pod souhlasem respondentů. Souhlas byl proveden ústně v rámci zvukové nahrávky. Autor získal souhlas organizace SPOLU Olomouc, z.s. o vykonání výzkumného šetření (viz příloha č.1). Ve dvou případech je vzhledem ke snížené právní subjektivitě doplněn informovaným souhlasem právních zástupců na formuláři (viz příloha č. 2). Zvukové záznamy rozhovorů jsou v bakalářské práci ve formě přepisu, v příloze. Zvuková nahrávka, vzhledem k přání jedné z respondentek, není součástí přílohy na CD. V rámci rozhovoru jsou odstraněny informace, které by mohly vést k identifikaci respondentů. Například oslovení pravým jménem v průběhu rozhovoru je odstraněno.

5 Výsledky a interpretace výzkumu

V této kapitole se podíváme na výsledky z rozhovorů, a to v první podkapitole na témata, která se objevila v rozhovoru s vedoucími programu, a v druhé podkapitole na výsledky uživatelů sociální služby (dále jen jako uživatel), kteří docházejí do programu ASU.

5.1 Rozhovory s vedoucími

1) Jaké jsou tvé zkušenosti s programem Aktivní sociální učení?

Cílem této otázky je plynulý začátek rozhovoru, navodit atmosféru, začít. Výsledky jsou pro přehlednost uvedeny v tabulce.

	Doba celkem v ASU	Jako vedoucí v ASU
Vedoucí 1	4 roky	2 roky
Vedoucí 2	3,5 roku	2 roky
Vedoucí 3	7 let	3 roky

Shrnutí

Z této tabulky vyplývá to, že všechny vedoucí mají velké zkušenosti s programem.

2) Jak si definuješ Aktivní sociální učení

Tato otázka vychází z autorovy nejistoty, co znamená toto sousloví, a ze zájmu zjistit, jak tomu rozumí další vedoucí. Autor věří, že představa o významu tohoto sousloví ovlivňuje celé pojetí práce v programu. Dále věří, že se odrazí do tohoto popisu empirická zkušenost vedoucích, a dovedou tak nejlépe popsat o čem program ASU je.

Dle autorova názoru, aktivní sociální učení definovaly všechny tři vedoucí velice podobně.

Vedoucí 1 popisuje: „(...) že obecně sociální učení je, že si člověk osvojuje nějaký jednání nebo chování nebo určitý způsob nějakého prožívání v rámci socializace ve společnosti. (...), že se tím způsobem sebepoznává a seberozvíjí. A že je to takový nástroj, který by k té socializaci té společnosti měl výst.“

Vedoucí 2 říká, že v okamžiku, když nastupovala do programu ASU, si nedokázala moc představit, co to znamená. Zjistila, o co jde až empirickou zkušeností. „To znamená, že ti uživatelé se tam mají možnost upevňovat svoje nějaké návyky, ať už se jedná o prostě nějaké základy, eee, sociálního kontaktu, nebo prostě takhle obecně toho běžného fungování v životě, a ne jenom upevňovat samozřejmě, učit se třeba i něco nového.“

Vedoucí 3 „aktivní sociální učení pro mě znamená: upevňování nějakých sociálních dovedností, vlastně lidí, kteří kteří, co navštěvují ...hmmm, pod čímž si člověk může představit spoustu věcí, jo, od poznávání peněz, nakupování, nějak zdokonalování v sebeobsluze a podobně.“

Shrnutí

Podle definic vedoucích autor vytvořil takovouto definici:

Aktivní sociální učení slouží k upevňování a učení sociálního jednání, chování, sociálních dovedností (jako je například sebeobsluha, nakupování, poznávání peněz, apod.), a slouží k sebepoznání a seberozvoji.

3) K čemu se snažíš dovést skupinu? Jaký je tvůj cíl?

Aby měla jakákoliv aktivita smysl, vytváříme si cíle. Něco, co když splníme, řekneme si: „Výborně. To se mi povedlo.“ Stejně tak si každý vedoucí vnitřně vytváří vlastní cíl, čeho bych chtěl v programu dosáhnout. Podle kterého bude vytvářet program, volit aktivity.

Vedoucí 1 si dává za cíl: „(...) *aby si skupina vytvořila svůj vlastní cíl, ke kterému by chtěla směřovat.*“ S tím, že má současně „*určitý koncept navržený podle jako [měsíčních] témat.*“ Vedoucí 1 se snaží o to, aby skupina „*témata sama vybírala, měnila je, nebo zrušila, přerušila, nebo rozvedla někam jinam.*“ Zároveň se vymezuje proti měsíčním tématům a věnuje se jim klidně i dva měsíce, neboť tvrdí, „*že ten jeden měsíc na to téma nestačí.*“ Témata se nesnaží cíleně získávat z uživatelů, spíše se k nim dostává skrze naslouchání. A to ať už během ranního kolečka, tak v celém průběhu programu.

Vedoucí 2 popisuje, že vycházela z měsíčních témat, při čemž se snažila „*nějakou zábavnou formou prostě předat, eee nějaké informace, které by potom mohli uživatelé nějak použít. V tom běžném životě.*“

Vedoucí 3 popisuje svou touhu, o které si myslí, že ji mají všichni vedoucí, vidět zpětnou vazbu, že „*si ti lidi, nebo ti účastníci toho programu, že si něco jakoby zapamatovali, něco se naučili, že jsem byla schopná společně s tím týmem asistentů jim něco předat.*“

Shrnutí

Třetí otázka nám prozradila, že dvě vedoucí využívají měsíční témata (třetí je využívá též, jak se dozvíme v dalších odpovědích), s tím, že Vedoucí 1 uvedla, že se snaží vycházet především z témat uživatelů. Vedoucí 3 popsala svou touhu vidět, že se jí povedlo něco uživatelům předat. Vedoucí 2 ještě zdůrazňuje snahu předat něco, co mohou uživatelé využít i v běžném životě.

4) Co, podle tvého, program přináší uživatelům, kteří do něj docházejí?

Tato otázka si dává za cíl lépe pochopit, co si myslí vedoucí, že přináší program uživatelům. Lze to chápat jako druh zpětné vazby na jejich práci, co si myslí, že je vhodné, a jaké potřeby uživatelů tento program naplňuje.

Vedoucí 1 mluví o bezpečí a pohodě; příjemné prostředí ve společnosti známých lidí, kteří je poslouchají, kteří se o ně zajímají; možnost rozvíjet se, čerpat z nápadů a zkušeností ostatních; přinášet svá témata; realizovat se ve věcech ve, kterých chtějí.

Vedoucí 2 mluví o možnosti setkání s kamarády, vrstevníky, novými lidmi- uživateli i asistenty; naučit se něco nového; nebo si vyzkoušet něco, co si ještě nezkusili. Dále jim nabízí strukturu v životě. Nejvíce Vedoucí 2 zdůrazňuje možnost lidského kontaktu.

Vedoucí 3 mluví o smysluplném trávení volného času, protože „ *jsou [uživatelé]to vlastně lidi, kteří skončili e jako školní docházku, a nenavštěvují žádné zaměstnání, a byli by vlastně jinak s rodiči doma.* “ a o učení nových dovedností a zdokonalování se v nich. Jako konkrétní příklady dovedností uvádí poznávání peněz, komunikaci s číšníkem, či uvědomění co by se kdo chtěl naučit.

Shrnutí

Program ASU tedy přináší uživatelům příjemné a bezpečné prostředí, kde se mohou setkávat se svými vrstevníky a s novými lidmi, a trávit s nimi smysluplně čas. Dále jim nabízí možnost seberealizace a možnost naučit se novým dovednostem, možnost přiučit se ze zkušeností ostatních.

5) Která část programu je pro tebe nejvíce důležitá?

Tato otázka se spolu s otázkou šestou pokouší zjistit, jaké aktivity považují vedoucí programů za klíčové. Zdrojem pro popis je Harmonogram ASU, který je podrobně popsán v kapitole 3.3. Pro přehlednost je alespoň bodově napsán i tady v obvyklém pořadí.

Ranní kolečko

Rozcvička

IP

Svačina

Relaxace

Společný program

Úklid

Vedoucí 1 popisuje jako nejdůležitější ranní kolečko. Protože je to, „*prostor, kdy se opravdu všichni můžou vyjádřit, kdy jde vidět ta skupinová dynamika*¹⁵... si rozvrhnou sami tu práci, jak vidí, co je potřeba udělat tu, (...) a povídají si, a vůbec je to nastartování celého toho dne, té atmosféry, (...) je tam legrace, zábava a zároveň je to i konstruktivně vedeno k tomu, aby se ta skupina dohodla, co tedy chce dělat.“ Dále popisuje, že je toto prostor, kdy se mohou objevit témata, která uživatelé potřebují řešit.

Vedoucí 2 říká, že pro ni neexistuje nejdůležitější aktivita. Zdůrazňuje důležitost jako celek, „*že prostě je nějaká určitá struktura, kterou vlastně ani ten vedoucí nemusí už jako říkat, (...) ale že už to mají [uživatelé] tak jako zaběhnuté, a že právě spíš taková jako ta pravidelnost (...) mi na tom přijde důležité.*“ Dále, že je pro ni těžké si vybrat která aktivita je podle ní nejdůležitější, že je to „*asi jak pro koho.*“

Vedoucí 3 říká, že „*aby jim ASU bylo ku prospěchu, (...) tak si myslím, že je pro ně důležité plnění individuálních cílů*“ Dále se shoduje s vedoucí 2, že jsou „*důležité všechny části (...) harmonogramu, protože je to taky o nějakém zvyku. A už je jim v tom takhle dobře, v tom programu.*“

Shrnutí

Vedoucí 1 a 2 se shodují na důležitosti struktury programu, toho, že pravidelnost a zvyk vytvářejí příjemné prostředí. Struktura vytváří pocit bezpečí (Polínek, 2015). Vedoucí 3 dává důraz na plnění individuálních cílů uživatelů, první vedoucí mluví o ranním kolečku jako pro ni nejdůležitější části programu, místa kde se mohou všichni vyjádřit, popovídat si.

6) Která část je pro tebe nejméně důležitá?

Opak předchozí otázky, Vedoucí 2 jsem se na tuto otázku neptal, protože zdůrazňovala podstatu programu jako celku.

Vedoucí 1 říká, že „*tam není zbytečného nic*“, nicméně vnímá jako nejméně podstatnou relaxaci, která „*bývá jako delší dobu.*“ S tím, že by ji stejně zapojila, nicméně považuje Ranní kolečko i Svačinu jako „*relaxační způsoby trávení toho času*“. Dále zmiňuje, že jedním z cílů

¹⁵ Skupinová dynamika je „souhrn skupinového dění a skupinových interakcí. Vytvářejí ji interpersonální vztahy a interakce členů skupiny spolu s existencí a činností skupiny a silami z vnějšího prostředí.“ (Kratochvíl in Valenta, s. 107)

relaxace je, aby měli asistenti čas a prostor napsat deníky¹⁶. S tím, že v současnosti, je v rámci relaxace s uživateli jeden asistent v místnosti, a čte jim knihu, doptává se. Což respondentka hodnotí pozitivně. Dále dodává, že: „*Nepřijde mi ten program tak náročný pro ty uživatele, aby ta relaxace tam vysloveně nutně musela být. Ale zase oni to tak chtějí, takže proto bych to tam nechala.*“

Vedoucí 3 se vyjádřila, že: „*Tak na tuto otázku asi nedokážu odpovědět, myslím si, že jsou pro ně jako všechny nějakým způsobem důležité.*“ Nicméně když seřadila aktivity v ASU od nejdůležitější po tu nejméně důležitou, tak jí vyšlo toto pořadí: IP, Relaxace, Společný program, Svačina, Ranní kolečko, Rozsvička a Úklid, jako nejméně podstatná část. Respondentka hodně kladla důraz na biologické potřeby, relaxaci dala na druhé místo, „*protože vím, že je to pro ně náročný se soustředit*“. Dále zdůrazňuje, že si myslí, že struktura programu je dobře vytvořena.

Shrnutí

Vedoucí 1 považuje za nejméně podstatnou relaxaci, kdy podle ní není program natolik náročný, a obsahuje i jiné aktivity, které slouží k odpočinku (ranní kolečko, svačina). Nicméně Vedoucí 3 považuje relaxaci za druhou nejdůležitější část ASU, protože je pro uživatele náročné dlouhodobě se soustředit. Tak jako v minulé otázce je zdůrazněn význam struktury programu.

7) Z jakých zdrojů čerpáš inspiraci pro své lekce?

Myšlenkou této otázky je zjistit z čeho vycházejí vedoucí při své práci. Zda z nějakých kurzů, literatury, školy, atd.

Vedoucí 1, čerpá inspiraci z měsíčních témat, z témat vzešlých od uživatelů a z toho, co se děje v Olomouci. Zdůrazňuje nápady a témata od uživatelů.

Vedoucí 2 vycházela nejvíce ze své fantasmie, popřípadě z knih a internetu.

Vedoucí 3 se snažila vycházet z témat měsíce. Jako jediná zmiňuje, že si vytvářela pracovní listy z různých knih.

Shrnutí

¹⁶ Deník- Protože některé uživatele z programu nevyzvedávají zákonní zástupci, tak asistenti píšou deník uživatele, kde uvádějí, co se ten den dělalo, co se uživateli povedlo, jakou měl náladu, na čem spolu pracovali.

Za hlavní zdroje pro práci lze brát témata měsíce, literaturu, internet a vlastní fantasii.

8) **Kdybys měla možnost splnit si přání něco změnit ohledně ASU, co by to bylo?**

Volná otázka, autor věří, že se z ní můžeme dozvědět, co trápí vedoucí nejvíce, co je pro ně v rámci programu podstatné a těžké na naplnění.

Vedoucí 1 si přeje, „aby tam byl tým [asistentů], který je stabilní.“ Jako nevýhodu programu označuje fakt, že většina asistentů jsou studenti, a že se změnou jejich rozvrhu nemohou dále chodit. Myslí si, že je to výhodné pro uživatele, protože „(...) *když pracují celý rok s jedním člověkem, tak je to efektivnější.*“ Dále si přeje, aby IP byly „*koncipovaný víc jako praktičtější do toho programu, nebo víc, ... pro ně.*“ O IP říká, že „*v některém tom ASU se to nedá jako zařadit (...), že už jsou napsané a neměnné na celý rok, že v rámci programu je přesně daný čas, kdy se mají plnit. A že se s tím nedá moc hýbat. (...)*Přála bych si, aby asistenti si ty individuální plány neviděli jako: *Tohle musí být, a teď to musíme dělat, a budeme makat, protože tam to máš napsaný, ale aby i tu..., aby byli formulované i takovým způsobem, že ten asistent si z něho může vybrat to, co cítí, že tomu uživateli pasuje.*“ Na další otázku, zda by ještě něco doplnila, mluvila Vedoucí 1 o tom, že by byla ráda, kdyby byly podmínky pro všechny uživatele stejné, že občas není úplně „fér“, že program je třeba dělat jako kompromis, který zvládnou všichni uživatelé. Že pak tu jsou bohužel uživatelé, které to spíše brzdí v jejich osobním rozvoji. Dále dodává, že: „*Tak to by asi bylo fajn přemýšlet nad tím, pro koho ten program vlastně je, a jestli občas třeba účastníkem toho programu není někdo, kdo... pro koho by byl lepší jiný program, nebo třeba s jinou skupinou...*“

Vedoucí 2 lakonicky sděluje, že si přeje: „*Abych si mohla vybrat vlastní asistenty.*“

Vedoucí 3 považuje za důležité, aby pracovala v dobrém týmu, se skupinou, „se kterou vycházíme“, kteří by ji „brali jako vedoucího... e...aby třeba věřili mým zkušenostem.“ Dále zmiňuje potřebu znát tým uživatelů a mít „potřebné pomůcky k práci.“

Shrnutí

V odpovědích na sedmou, závěrečnou otázku se u všech třech respondentek objevilo téma týmu asistentů. Potřeba, aby s týmem dobře vycházely, aby byl tým po celý rok stabilní. Vedoucí 1 si přeje, aby byly Individuální plány praktičtější komponovány směrem k programu ASU, a aby se i během roku měnily. Přála by si, aby byly naformulovány tak, aby si z nich asistent dokázal vybrat to co potřebuje, a šlo s tím lépe pracovat. Přiznává, že „sama nevím,

jak by se to dalo realizovat.“ Dále pokládá otázku, zda opravdu daný program je vhodný pro všechny uživatele, a jestli je náhodou nebrzdí v jejich rozvoji.

5.2 Rozhovory s uživateli

1) Jak dlouho chodíš do ASU? Které dny tam chodíš?

Tato otázka měla tak jako v předchozí sérii otázek navodit příjemnou pohodu, nějakým způsobem začít. Myslím, že toto se autorovi moc nepovedlo. Proto vznikla druhá část otázky: „Které dny tam chodíš?“, protože vyjmenovat dny, kdy chodí do ASU je pro uživatele jednodušší, než popsat kolik let. Autor se nakonec rozhodl konkrétní odpovědi na tuto otázku nepublikovat, protože si uvědomil, že by výrazně zjednodušily identifikaci respondentů.

Shrnutí

Každý z uživatelů navštěvuje program ASU alespoň dvakrát týdně. Z tohoto faktu autor vyvozuje, že uživatelé mají zkušenost se alespoň se dvěma individuálními styly vedoucích.

2) Představ si že, máš kamaráda, co chce chodit do ASU. Ten se tě ptá, co to je. (popis)

Otázka mapuje, jaké jsou základní asociace uživatelů k programu ASU. Autor předpokládá, že uživatelé pojmenují pro sebe nejdůležitější věci, které budou více konkrétní, než u vedoucích.

Uživatelka 1 na tuto otázku odpověděla (v tomto pořadí): Malování, cvičení, počítání, pletení copů.

Uživatelka 2 odpověděla IP, což po doptávání se popsala jako počítání, práci s cvičnými penězi, hry, cvičení, výlety a svačiny.

Uživatel 3 prohlásil, že se v ASU učíme a to: práci s penězi, poznávání hodin, počítání, cvičení.

Shrnutí

Uživatelé popisují v rámci ASU hlavně aktivity, které dělají v čase vyměřeném na individuální práci (takzvané IPéčka). Všichni dále vyjmenovali rozcvičku, v jednom případě uživatelka ještě zmiňuje hry a výlety. Jedna z autorových hypotéz je, že uživatelé vyjmenovali ty pro ně nekonkrétnější činnosti. Druhá hypotéza je, že vyjmenovali to, co je pro ně nejdůležitější.

3) Co je pro tebe v ASU důležité: (tři možnosti na kartičkách: Kdo tam je. Společný program. IP. Diskuze o preferencích.

V rámci této otázky slouží jako pomůcka tři kartičky z papíru, s nápisy IP, Lidi a Společný program. Uživatelé mají za úkol se rozhodnout co je pro ně nejdůležitější. IP autor vždy popisoval jako to, co respondenti uvedli jako činnosti v IP.

Uživatelka 1, „IP“

Uživatelka 2 Na první místo dala IP, na druhé společný program a na třetí účastníky ASU.

Uživatel 3 si vybral Společný program, s tím, že sdělil, že se mu líbí, když se maluje, popřípadě stříhání a tvoření. Zmínil, že doma vyrobil loutkové divadlo z papíru.

Shrnutí: Dvě uživatelky preferují část IP, což je čas, kdy mají šanci realizovat se ve svých cílech.

4) Práce s harmonogramem, nejvíce a nejméně oblíbené činnosti.

U této otázky mají uživatelé k dispozici kartičky, na každé z nich je napsána jedna část harmonogramu: Ranní kolečko, rozcvička, IP, svačina, úklid, relaxace, společný program, úklid. Tyto kartičky měli za úkol seřadit do pořadí, podle toho, které činnosti dělají nejraději. Zde následuje jejich výčet od nejoblíbenější, po nejméně oblíbenou. Uživatelka 1 měla jako jedinou kartičku s volbou oběd, až během rozhovoru jsem se dozvěděl, že na obědy už nechodí.

Uživatelka 1: Relaxace, ranní kolečko, rozcvička, IP, svačina, společný program, oběd.

Uživatelka 2: IP, relaxace, úklid, rozcvička, svačina, společný program, ranní kolečko.

Uživatel 3: Ranní kolečko, rozcvička, IP, svačina, relaxace, společný program, úklid.

Shrnutí

Pokud každé aktivitě, dle pořadí přiřadíme hodnotu (aktivitě na nejvyšší úrovni 7 bodů, druhé nejoblíbenější 6 bodů, třetí 5 bodů,...), s tím, že si autor uvědomuje, chybu, kterou v rámci otázky udělal (uživatelka 1 neměla možnost zařadit úklid, měla místo něj kartičku oběd), může nám seřazení aktivit dle nejvyšší oblíbenosti leccos napovědět.

Umístění	Název	Počet bodů
1.	IP	16
1.	Relaxace	16

3.	Rozevřička	15
4.	Ranní kolečko	14
5.	Svačina	10
6.	Úklid	Víc než 6
7.	Společný program	6
8.	Oběd	1

Poznámka: Úklid byl ohodnocen jen dvěma uživateli, to znamená, že kdyby jej hodnotila i třetí uživatelka, dostal by minimálně jeden bod, čímž se dostává nad Společný program. Nicméně autor si uvědomuje, že z důvodu této chyby je třeba brát celou stupnici s rezervou.

5) Co by ses chtěl v ASU naučit?

Uživatelka 1 Malování.

Uživatelka 2 Psát.

Uživatel 3 Bez odpovědi.

Shrnutí

Není potřeba.

6) Představ si, že jsi vedoucí v ASU. Co bys změnil?

Uživatelka 1 navrhuje, že by Honza a Jana (asistent, asistentka) měli být nahatí. „Honza bude nahatej, Janča. (...)Jo. Tričko, tričko, nemá... sundané, tričko, bude nahatej. (...)Ehm, Jana taky bude nahatej, Jana.“

Uživatelka 2 navrhuje lepení a počítání.

Uživatel 3 mluvil o dětech a kamarádech, po té začal mluvit o nových lidech. V rámci toho se mě začal ptát, jak to vypadá s příchodem nového uživatele do ASU.

Shrnutí

Uživatelka 1 navrhuje, aby dva konkrétní asistenti byli nahatí (bez trika), uživatelka 2 by nejspíše ráda více počítala a lepila v rámci programu. Odpověď třetího uživatele si autor interpretuje tak, že by nejspíše byl rád, kdyby se mohl v rámci programu setkat s dalšími lidmi. Konkrétně mi i mimo rozhovor sdělil, že v jeden den programu ASU chodí málo lidí.

6 Shrnutí výsledků a diskuze

Z rozhovorů jsme se dozvěděli, že vedoucí programů chápou cíl ASU jakožto: „*Aktivní sociální učení slouží k upevňování a učení sociálního jednání, chování, sociálních dovedností (jako je například sebeobsluha, nakupování, poznávání peněz, apod.), a slouží k sebepoznání a seberozvoji*“ (tato práce, s. 24). Uživatelé uvedli konkrétní činnosti: malování, cvičení, počítání, pletení copů, IPéčka (počítání, peníze, hry, cvičení, výlety, svačiny) a učení (peníze, hodiny, počítání, cvičení). Autor se domnívá, že tyto odpovědi se navzájem doplňují a vytvářejí celistvější obraz o programu.

Vedoucí popisují jako svůj cíl zábavnou formou něco předat, co budou moci uživatelé využít v běžném životě, ideálně, aby si uživatelé témata a cíle hledali sami. Oproti tomu dva uživatelé sdělují, že by se chtěli naučit malovat a psát. Třetí se nevyjádřil. Dle autorových zkušeností je v programu ASU prostor naplňovat tyto oba dva cíle.

Analýza harmonogramu poukázala na význam struktury, pravidelnosti programu, která přináší uživatelům jistotu, a tedy i pocit bezpečí. Jedna vedoucí označuje za nejdůležitější ranní kolečko, druhá prostor pro plnění IP. Jedna vedoucí považuje relaxaci za nejméně podstatnou, druhá jí dává hned na druhou pozici, co do důležitosti. Podle oblíbenosti mezi uživateli je Relaxace spolu s prostorem na IP nejoblíbenější částí programu. Za výrazně nejméně oblíbenou část je označen Společný program, který dostal od každého uživatele 2 body. (Tedy je druhou nejméně oblíbenou aktivitou.) Což je pro autora velice překvapivý fakt, vzhledem k tomu, že společný program považuje za podstatnou složku, která kdyby chyběla, tak jsou veškeré programy stejné. Lze to chápat, tak, že je sousloví Společný program hodně abstraktní, ale také tak, že prostě není dostatečně zajímavý pro uživatele. Nicméně v odpovědích jedné uživatelky (přestože zde netvrdí, zda má aktivity ráda, nebo ne), na druhou otázku (Jak by jsi popsala kamarádovi ASU?) lze najít: hry a výlety. Což jsou aktivity, které autor chápe jako součást společného programu. Autor nicméně ví, že tato oblast je pro něj slepou skvrnou, fakt, že společný program, který vytváří, uživatele nezajímá je pro něj nepříjemný.

Vedoucí se ve vytváření společného programu inspirují nejčastěji z měsíčních témat, popřípadě z literatury, internetu, vlastní fantazie. V jednom případě vedoucí vyzdvihuje snahu získávat témata k společné práci přímo od uživatelů.

V poslední otázce, pro uživatele i vedoucí, se objevilo u všech respondentek téma stabilního týmu asistentů, se kterými se vedoucí dobře spolupracuje. Jedna vedoucí vyslovila myšlenku,

že když se příliš asistenti střídají, není to vhodné pro uživatele. Nicméně jeden uživatel se vyjádřil tak, že kdyby byl vedoucím programu, rád by tam měl nové lidi, kamarády, či děti. Což autor interpretuje jako chuť seznámit se s novými lidmi. Jedna vedoucí nadhodila myšlenku, zda je opravdu program ASU vhodný pro všechny uživatele, zda je nebrzdí v rozvoji a zda by pro ně nebylo lepší navštěvovat jiný program. Dále vyjádřila touhu po Individuálních plánech, které by byly více dynamické, měnily by se i v průběhu roku. Závěrem jedna uživatelka navrhuje, aby dva asistenti chodili v programu nahatí, čímž je alespoň u asistenta Honzy myšleno, že má chodit bez trika. Zda má asistentka Jana chodit nahá celá, nebo taktéž má být jen nahoře bez, autor neví. Autor se rozhodl tuto myšlenku neinterpretovat. Posledním návrhem je návrh od uživatelky, která kdyby byla vedoucí, by nejspíše zavedla více aktivit, ve kterých se objevuje lepení a počítání.

Návrhy pro další výzkumy a návrhy pro praxi

Vytvořit pyramidu harmonogramu aktivit od nejoblíbenějších po ty nejméně v rámci jednotlivých programů (pondělního, úterního i čtvrtečního ASU). Srovnat s pyramidou asistentů. Mohlo by to sloužit k případné změně, vylepšení stávající struktury.

Popřemýšlet nad otázkou, zda některé uživatele program nebrzdí, zda by pro ně nebyl lepší jiný program.

Závěr

Tuto práci jsem začal psát s cílem ujasnit si, co to znamená Aktivní sociální učení. Přestože nemohu mluvit o naprostém ujasnění tohoto magického trojsloví, mnohé otázky se mi ujasnily. Jako další, vědecktější cíle, jsem si definoval snahu zjistit, co znamená Aktivní sociální učení v organizaci SPOLU Olomouc, z.s., primárně jak ji chápou vedoucí programů a uživatelé tyto programy navštěvující. Přestože tato práce má své mouchy, jako je například výrazná chyba při získávání informací v otázce číslo 4, pro uživatele, věřím, že přináší možnost případným čtenářům konfrontovat své názory s daty uvedenými v této práci, a že po přečtení budou lépe chápat, co to ASU znamená, a jaký má smysl.

Tato práce spíše nabízí další možnosti, kterým by se případný výzkum mohl dále věnovat, myslím, že by bylo zajímavé udělat s drobnými úpravami (s obrázkovou formou, nebo ještě lépe fotografickou formou, by to zvládla podle mého názoru většina uživatelů ASU) kvantifikované šetření na motivy čtvrté otázky (seřazení preferovaných činností z harmonogramu ASU od nejoblíbenější po tu nejméně).

V rámci teoretické části práce jsme nabídli čtenáři možnost lépe se seznámit s modely vnímání mentálního postižení, seznámit se s organizací SPOLU Olomouc, z.s., a s pojmem Aktivní sociální učení, jakožto metody. V praktické části se pokoušíme popsat co je to ASU za pomoci dat vzniklých z polostrukturovaných rozhovorů od lidí, kteří mají převážně empirickou zkušenost s tímto programem.

Použitá literatura

ARTAUD, Antonin, ŠERÝ, Ladislav, ed. *Texty*. Praha: Herrmann, 2003. ISBN 80-239-3490-2.

BRATSKÁ, Mária. *Metódy aktívneho sociálneho učenia a ich aplikácia*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1992. ISBN 80-223-0511-1.

BURROUGHS, William S. *Misto slepých cest*. Přeložil Josef RAUVOLF. Praha: Volvox Globator, 2001. Arkáda. ISBN 80-7207-426-1.

ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KOPPOVÁ, Anna. Interní materiály o programu Aktivní sociální učení, SPOLU Olomouc, z.s., 2017

Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10 : desátá revize : aktualizovaná druhá verze k 1.1.2009. 2., aktualiz. vyd. Praha: Bomton Agency, 2008-. ISBN 978-80-904259-0-3.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MÜLLER, Oldřich. *Terapie ve speciální pedagogice. 2., přeprac. vyd.* Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4172-7.

POLÍNEK, Martin Dominik. *Tvořivost (nejen) jako prevence rizikového chování: expresivně-formativní potenciál základního uměleckého vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4842-8.

PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.

SANTOS, Bárbara, Julian BOAL a Augusto BOAL. *Divadlem ke změně: vybrané texty k divadlu utlačovaných*. Přeložil Tereza SCHMORANZ, přeložil Martina ČERMÁKOVÁ. Praha: Antikomplex, 2016. ISBN 978-80-906198-2-1.

SEDLÁK, Jiří. *Psychologie práce: (Aktivní sociální učení programové u posl. vys. šk.)*. Brno, 1987.

SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. 5. uprav. vyd. Praha: SPN, 1983. Knižnice speciální pedagogiky.

ŠATÁNKOVÁ, Jana. *Individuální plánování ve SPOLU Olomouc, z.s. a možnosti jeho zefektivnění*. 2016, 47 s. Bakalářské práce. Univerzita Palackého, Ústav speciálněpedagogických studií. Vedoucí práce Eva Urbanovská.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3829-1.

VALENTA, Milan. *Psychopedie: [teoretické základy a metodika]*. 5., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Parta, 2013. ISBN 978-80-7320-187-6.

VALENTA, Milan. *Dramaterapie*. 4., aktualiz. a rozš. vyd., V nakl. Grada 2. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3851-2.

VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.

YALOM, Irvin D. *Existenciální psychoterapie*. Přeložil Ivo MÜLLER. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-147-6.

chybí: MKN, MKF, Freire-z webu, web spolu, zákon 108/2006 Sb.

Přílohy

Příloha č. 1

Svolení o vykonání výzkumu

Podpisem potvrzuji, že Petr Kosek, student speciální pedagogiky- dramaterapie na Palackého univerzitě, má právo vykonat svůj výzkum na téma Aktivní sociální učení ve Spolu Olomouc z.s., formou polostrukturovaného rozhovoru ve Spolu Olomouc z.s.

datum

podpis ředitelky SPOLU Olomouc, z. s.

Ing. arch. Pospíšilová Zdeňka

Příloha č. 2

Souhlas s účastí na výzkumném šetření.

Vážení zákonní zástupci,

Obracím se na Vás s žádostí, zda by se vaše dítě mohlo účastnit mého výzkumného šetření k bakalářské práci s názvem Aktivní sociální učení ve Spolu Olomouc z. s. Toto výzkumné šetření si dává za cíl srovnat pohled na Aktivní sociální učení (dále jako ASU) uživatelů služby, a vedoucích programů. Věřím, že informace které v práci získám mohou vést ke zlepšení programu ASU.

Konkrétně by se účast na výzkumném šetření skládala z polostrukturovaného rozhovoru (nahrávaného na diktafon) s vaším dítětem. Polostrukturovaný rozhovor znamená, že bychom se bavili o určitých tématech z ASU.

Podpisem stvrzuji souhlas s účastí svého dítěte na výzkumném šetření.

Prohlašuji, že řešitel výzkumného šetření mě informoval o podstatě výzkumného šetření, o cíli práce a metodě získání dat.

Souhlasím s tím, že všechny údaje budou použity jen pro účely výzkumu, a že výsledky výzkumu mohou být anonymně publikovány.

Tento informovaný souhlas je vyhotoven ve dvou kopiích, z nichž každá má stejnou platnost. Jednu obdrží autor výzkumu, druhou zákonný zástupce.

V Olomouci

Dne

Podpis autora výzkumu

Podpis zákonného zástupce

Příloha č. 3

Rozhovory s Vedoucími programů

Vedoucí 1

Vedoucí 1: Souhlasím s nahráváním

Petr: Tak, chtěl jsem se tě zeptat, jak dlouho už děláš v ASU?

Vedoucí 1: Ehm, takže v ASU dělám dohromady zhruba čtyři roky, s tím že přerušovaně, podle studijních povinností, takže mám třeba občas půl roku pauzu, nebo pár měsíců. Ale před čtyřmi lety jsem tam začala pracovat.

Petr: Jo.

Vedoucí 1: Poprvé.

Petr: A jak dlouho byla vedoucí, nebo jak to máš...?

Vedoucí 1: Tak vedoucí jsem byla rok a půl, potom jsem byla jako asistentka, a pak jsem byla asi půl roku vedoucí, tři čtvrtě-tak nějak. Takže zhruba dva roky, dohromady.

Petr: Jo, děkuju. A co to podle tebe znamená aktivní sociální učení?

Vedoucí 1: Tak, nevím přesnou definici, co to znamená, každopádně myslím si, že obecně sociální učení je, že si člověk osvojuje nějaký jednání nebo chování nebo určitý způsob nějakého prožívání v rámci socializace ve společnosti.

Petr: Jo, děkuju.

Vedoucí 1: Že zároveň si myslím, že se tím způsobem sebepoznává a seberozvíjí. A že je to takový nástroj, který by k té socializaci té společnosti měl výst.

Petr: Děkuju. A když ty vedeš ten program, máš nějaké konkrétní cíle ke kterým bys to chtěla dovést? Tu skupinu.

Vedoucí 1: Jo, můj konkrétní cíl bývá většinou to, aby si skupina vytvořila svůj vlastní cíl, ke kterému by chtěla směřovat, no jako mám určitý koncept navržený podle jako témat...

Petr: Jo.

Vedoucí 1: ...na kterých jsme se kdysi s vedoucími ASU domluvili, aby to pro uživatele jakožty programy jsou tři v tom týdnu, z čehož ve dvou programech je většinou stejná skupina uživatelů, a aby pro ně to bylo přehlednější a srozumitelnější, tak jsme si navrhli na období nějaká témata. Původní koncept byl, že měsíčně proběhne jedno téma, já jsem si to rozšířila ve svých ASU třeba na dva měsíce, protože si myslím, že ty téma jsou tak široká, že ten jeden měsíc na to téma nestačí. Každopádně jsem se nikdy nedržela striktně těch témat, a spíš jsem chtěla, aby si ta skupina ty témata sama vybírala, měnila je, nebo zrušila, přerušila, nebo rozvedla někam jinam. Spíš z toho co mi přišlo, že vyplývá z nich.

Petr: Jo, a mělas nějaký konkrétní způsob jak třeba dostat ty témata z těch účastníků, uživatelů?

Vedoucí 1: Ono, konkrétní způsob si myslím že tam je... už vůbec to povídání, to bavení se s něma, že oni si ty témata navrhnou samy, aniž by to třeba záměrně tak měly, že to chtějí řešit. Že když je jako člověk poslouchá, tak z toho vyplynou kolikrát věci, kdy se dělá něco, co někdo navrhl, vždycky jsme to měli na principu Souhlasíte s tím, nebo jsem jim dala na výběr třeba dvě aktivity, nebo dvě věci, který by chtěli dělat, tak když většina té skupiny to odsouhlasila, tak jsme to probírali, nebo jsme dělali to, co si sami navrhli. Když to někdo nechtěl dělat, tak to nedělal, že to bylo takové volnější, ale bylo to opravdu jako spíš ve formě diskuze, nebo nějakýho aktuálního řešení. Vysloveně jsem z nich ty témata, jako nepáčila, spíš jsem tomu dávala prostor, a když už jsem měla dojem, nebo samozřejmě jiní pracovníci z té skupiny, nebo uživatelé měli dojem, že od někoho to vyplynulo jako téma, tak jsme se na to zaměřili jako skupina. Ale většina témat, která vznikla jakoby od nich samotných byla náhodou ve formě fakt nějakýho povídání, doptávání se, nebo z toho co aktuálně třeba v tom svém životě řešili, anebo se inspirovali třeba z jiných programů nebo jiných zařízení nebo z domu.

Petr: Jo, takže to byly takové věci, které o kterých se třeba jen tak zmínili...

Vedoucí 1: Ehm.

Petr: ...třeba když si ráno po-když je ráno povídací kolečko a tak.

Vedoucí 1: Ano, ano, anebo to bylo jakoby v průběhu toho i roku, takže se to, takže to tak vyplynulo, že někdo řekl, že byl na Flóře, a tak jsme se o tom začali bavit, a zjistili jsme že i zbytek skupiny by chtěl jít na Flóru, protože tam byla výstava králíků, a tak jsme si to prostě naplánovali, a šli jsme příště na výstavu, nebo...nebo se třeba rozhodli o čem se chtěou bavit,

nebo nevím třeba u ranního kolečka jsme řešili nevím, že nějaké uživatele se líbí nějaký chlapec, a tak jsme si o tom povídali, a najednou z toho vzniklo téma, jakoby jak oslovit někoho s kým se chci seznámit, a tak jsme to začali tak řešit a udělali jsme si to z toho svoje téma, jako jak bysme někoho oslovili, co bysme měli říct. Teď mě třeba nenapadá nic, zrovna toto mě napadlo jako konkrétní, ale obecně tak aby to nebylo jako strojené, že Aha tady teď někdo něco navrhuje, tak a budeme to teďka řešit? Ale spíš jako takovou tou diskuzí a otázkami a my asistenti jako taky samy si o tom povídáme, jakože třeba No, já se stydím, mně by to bylo blbý, ale zároveň bych to nechtěla propásnout tu šanci, jakože tak přirozeně, každý si k tomu řekne, a když vycítíme z té skupiny, že už jako dobrý, tak můžeme se posunout někam jinam.

Petr: Jo, jo. Děkuju. Tak k další otázce, e, co podle tvého názoru přináší program uživatelům.

Vedoucí 1: Ehm, no já si myslím, že jim to přináší hlavně... takové jako bezpečí, pohodu...

Přerušeni, přichází zákazník. (Rozhovor se odehrává v restauračním zařízení)

Petr: Takže, co podle tvého přináší program uživatelům?

Vedoucí 1: Tak já si myslím, že jim to přináší to bezpečí, pohodu, že jim to příjemný prostředí ve skupině známých lidí, že se můžou rozvíjet, že můžou čerpat i z nápadů, ze zkušeností ostatních, že můžou přinášet své témata, realizovat se ve věcech, který si sami navrhnou, sami vyberou, že jsou ve skupině lidí, která je poslouchá, která se o ně zajímá, ...asi především to.

Petr: Jo, děkuju. Když si představíš harmonogram programu, takové klasicko od ranního kolečka až po společnou práci a odchod. Která z těchto částí je podle tebe nejdůležitější v programu? Která by se rozhodně neměla vynechat nikdy?

Vedoucí 1: Tak já si myslím, že nejdůležitější je ranní kolečko, protože je to prostor, kdy se opravdu všichni můžou vyjádřit, kdy jde vidět ta skupinová dynamika toho programu, jak na sebe reagují, jak si rozvrhnou sami tu práci, jak vidí, co je potřeba udělat tu do toho, povídají si, a vůbec je to nastartování celého toho dne, té atmosféry, přivítání se, je tam legrace, zábava a zároveň je to i konstruktivně vedeno k tomu, aby se ta skupina dohodla co tedy chce dělat, a současně takovým jakoby, takovým příjemným způsobem se můžeme právě dozvědět ty témata, která by které oni chtějí řešit, a je ta skupina spolu- dohromady celá. Dycky to ráno. Takže tak.

Petr: Jo. A...

Vedoucí 1: ...I ta nálada tam jde vidět, kdo je jak nalazen, jak přišel, s čím přišel, jestli se mu chce, nechce, v jakým jsou rozpoložení.

Petr: Ehm, jo. Děkuju. A na druhou stranu, která z těch částí je nejmíň důležitá? Která ti přijde třeba i zbytečná, nebo jakože není tak podstatná.

Vedoucí 1: Zbytečná... Mně přijde jakože tam není zbytečného nic, každopádně ze zkušeností vím, že třeba relaxace bývá jako delší dobu, myslím si určitě bych ji tam jako taky zapojila, ale přijde mi že už i to ranní kolečko a ta svačina jsou takový relaxační způsoby trávení toho času v tom ASU, a ta relaxace bývala vždycky koncipována tak, že uživatelé byli v jedné místnosti, asistenti zase měli prostor napsat třeba deníky, takže já bych třeba zkrátila tu relaxaci, nebo teď jsme začali vlastně dělat to, že během relaxace čteme knihu, a snažím se i v rámci té relaxace je rozvíjet v rámci čtení té knihy a doptávat se, takže to mi přijde. Není zbytečná, ale...

Petr: ...Jo...

Vedoucí 1: Když bych něco měla z toho vyloučit, tak asi tu relaxaci, kterou vnímám i v rámci toho ranního kolečka, v rámci toho prostoru na svačinku. Takže tak. Nepřijde mi ten program tak náročný pro ty uživatele, aby ta relaxace tam vysloveně nutně musela být. Ale zase oni to tak chtějí, takže proto bych to tam nechala.

Petr: Jo, ehm. Další otázka, na kterou už jsi možná odpověděla z velké části: Z jakých zdrojů jsi čerpala inspiraci pro své lekce?

Vedoucí 1: Tak inspiraci jsem čerpala z těch témat, na kterých jsme se teda dohodli, ale spíš teda asi většinu z toho co ti uživatelé, s čím ti uživatelé samotní přišli, a taky s tím, co se třeba děje v Olomouci, z toho města, z té kultury, z těch akcí společenských, z nápadů asistentů, ale myslím si, že hlavně to vyvěralo z těch uživatelů samotných.

Petr: Děkuju. A úplně závěrečná otázka. Když si představíš, že by si teď měla nastoupit, nebo vlastně ty teď jsi že? Vedoucím ASU, teď momentálně, spíš...Jo. A, představ si, že teď nastupuješ, začátek školního roku, a ty jseš teď jako ten vedoucí ASU, a můžeš si přát jakékoliv přání, a to se ti splní. V rámci toho programu.

Vedoucí 1: Jakékoli přání... to je záludná otázka. To si člověk, ani nikdy netroufne tak přemýšlet nad tím, že by to tak mohlo být. Já bych si přála, abych měla, abysme byli celý rok jednotná skupina v tom ASU, protože víme jaký je to, jaký je personální obsazení, a že většinu asistentů i těch vedoucích tvoří studenti, kteří a ta skupina se fakt mění, střídají se asistenti, že já bych si přála asi, abych mohla mávnout kouzelnou hůlkou, aby tam byl tým, který je stabilní, kde se jako nic nemění. A protože potom i pro ty uživatele mi to přinde ..., nebo nevím jak jim, samozřejmě já jsem se jich na to neptala, ale mě přinde, že když pracují celý rok s jedním člověkem, tak je to efektivnější, nebo myslím si, že by mohlo, a že se jim nestřídají pořád jiní lidi, noví praktikanti, a tak. A co bych potřebovala? No, možná bych potřebovala, aby i ty individuální plány byli... možná koncipovaný víc jako praktičtější do toho programu, nebo víc,... pro ně.

Petr: A mohla bys teď dát příklad?

Vedoucí 1: Příklad? Aby i třeba, že některé ty individuální plány samozřejmě...jsou individuální, takže každý tam má jako jiný ten plán, ale nedá se to třeba v některých, v některém tom ASU se to nedá jako zařadit, takže by se to dalo plnit, jakoby průběžně, přizpůsobovat se té dynamice té skupiny, ale už je to napsané, jakoby neměnitelné na ten rok, a teďka ten program má vyhrazenou tu část na ty individuální plány, kdy se jako skupina rozdělíme, najednou na něčem pracujeme, potom se jako skupina zase spojíme, takže aby se s nimi dalo třeba, víc hýbat, aby...

Petr: jako s těmi plány?

Vedoucí 1: Jo, aby byly taky dynamický. I když chápu, že v rámci toho, že je to sociální služba, musí mít nějaký standardy, tak musí mít napsanou formu individuálního plánu, který je slovo od slova. Přála bych si, aby asistenti si ty individuální plány neviděli jako: Tohle musí být, a teď to musíme dělat, a budeme makat, protože tam to máš napsaný, ale aby i tu..., aby byli formulované i takovým způsobem, že ten asistent si z něho může vybrat to, co cítí, že tomu uživateli pasuje, a né striktně se držet toho, když ten uživatel třeba na to nemá náladu, nebo to nechce dělat, nebo to chce dělat jinak, aby byli taky dynamický. Jakoby. Ale to je samozřejmě..., sama nevím, jak by se to dalo realizovat, ale mám takovou představu, že by to nebylo tak, kdyby to šlo, aby to nebylo tak stěžejní, a tak nemuselo se to tak důsledně jakoby řešit. Protože oni taky si naplánují něco na ten rok, ale v průběhu toho roku se to mění, že a taky... se mění věci, chtějí to třeba jinak. Ale to už je věc jako...zákonu o sociálních službách, asi já ne...

Petr: Tak je to tvoje přání. Které se třeba splní.

Vedoucí 1: Aby to bylo dynamické, taky... Tak to je asi všechno. Jestli nemáš nějakou otázku další.

Petr: Hej, už tu žádnou nemám. Ale jestli tě ještě něco napadá...?

Vedoucí 1: Jestli mě ještě něco napadá?... nevím. Asi tak možná mě napadá, aby v rámci organizace byly všechny podmínky pro všechny uživatele stejné, aby to bylo jako spravedlivé, protože... a aby, ten... i mě napadá, že někdy v té skupině jsou samozřejmě silnější osobnosti, který jsou samostatný, kteří jsou...kteří... potřebují malou míru podpory, a na druhou stranu v té skupině jsou osobnosti, který potřebují velkou míru podpory, což samozřejmě na jednu stranu je velká výhoda, že se takhle ovlivňují, a takhle jakoby žijí spolu v tom ASU, na druhou stranu vždycky ten skupinový program je potřeba udělat tak, aby... nějaký kompromis, aby všichni si tam našli něco, což je i na tom asistentovi, jak je ochotný a schopný toho uživatele namotivovat, a zapojit do té skupinové aktivity, ale mám představu, že někdy i to rozdělení asistentů, uživatelů, kdy je třeba jeden asistent se dvěma uživateli, a ten jeden uživatel je třeba schopnější, samostatnější, a ten druhý potřebuje větší podporu, tak zároveň to vnímám i tak, že některé uživatele to může brzdít, a některé zas, pro některé je to zas složité, takže...

Petr: Složité, teď ti úplně...

Vedoucí 1: Složité, třeba ta skupinová aktivita jakoby no, pro někoho to bude lehké zadání, až moc lehké zadání na jeho schopnosti, a pro někoho, to bude až moc složité, když se udělá ten kompromis. Takže...taky moc nevím jak to vyřešit, nebo jak by se to dalo řešit, ale přemýšlím nad tím tak, že vidím, že některé uživatele, třeba to brzdí, ale zase jiní uživatelé by na tom taky ztráceli... Že by se neposunuli. Tak to by asi bylo fajn přemýšlet nad tím, pro koho ten program vlastně je, a jestli občas třeba účastníkem toho programu není někdo, kdo... pro koho by byl lepší jiný program, nebo třeba s jinou skupinou...víš, jak to myslím.

Petr: Jo.

Vedoucí 1: Podle jako těch schopností jejich, nebo těch jejich cílů, nebo toho, co oni jako chtějí. A podle i toho, podle té práce, podle toho co ten program jako jim má dát, kam je to má posunout. No tak, to už tlachám obecně. (smích. Dobrý.

Petr: Jo, já ti moc děkuju.

Vedoucí 1: Já taky.

Vedoucí 2

Vedoucí 2: Souhlasím s nahráváním

Petr: Tak, ahoj Tery.

Vedoucí 2: Ahoj

Petr: ee, chtěl jsem se tě zeptat, jak dlouho už pracuješ v programu asu?

Vedoucí 2: Mmm, v programu ASU pracuju od... asi května 2013, to znamená 3 a půl roku, asi

Petr: Jo, a teď jsi tam jako vedoucí, že?

Vedoucí 2: Teď už nejsem vedoucí, ale byla jsem do loňského června. Teď jsem už jen jako asistent.

Petr: Aha, a jak dlouho jsi byla vedoucí?

Vedoucí 2: Dva roku plus sem tam nějaký zástup předtím nebo potom.

Petr: Hmm, děkuju. Mohla bys mi říct, co podle tebe znamená, jako ten název programu, to aktivní sociální učení?

Vedoucí 2: No, podle mě to znamená, aktivní sociální učení. (smích) Jasně. Jo, já když jsem přišla poprvé do ASU, tak jsem právě moc nevěděla, co si pod tím mám představit, takže spíš to mám jako už z toho programu jako z té praxe. To znamená, že ti uživatelé se tam mají možnost upevňovat svoje nějaké návyky, ať už se jedná o prostě nějaké základy, eee, sociálního kontaktu, nebo prostě takhle obecně toho běžného fungování v životě, a ne jenom upevňovat samozřejmě, učit se třeba i něco nového

Petr: Jo, děkuju. A když jsi vlastně byla vedoucí, jakým způsobem jsi se vlastně snažila vést ten program? K čemu jsi nějak směřovala? Co bylo tvým cílem, třeba.

Vedoucí 2: No tak my jsme vždycky jeli podle nějakého, jak tomu říct, ... eee, nějaké konstrukce prostě, co jsme si dali na začátku toho školního roku, takže vlastně na každý měsíc

nějaké téma, s tím že jsem se nějak snažila nějakou zábavnou formou prostě předat, eee nějaké informace, které by potom mohli uživatelé nějak použít. V tom běžném životě.

Petr: Jo, děkuju. A co podle tebe ten program přináší uživatelům co sem chodí?

Vedoucí 2: Hmmm. To by ses měl zeptat spíš těch uživatelů. (smích)

Petr: Těch se na to budu ptát taky. (smích)

Vedoucí 2: V pořádku. (smích) Ee, jo, víš co mě přijde, že oni třeba sem rádi chodí, protože se tu potkávají s těmi, vlastně svými kamarády, vrstevníky, a mají možnost se tu prostě třeba naučit něco nového, nebo zkusit si něco, co třeba nezkoušeli. Jo hlavně, prostě třeba seznámit se s novými lidma, ať už jde o asistenty, nebo když přijde nějaký nový uživatel, což se tedy moc často nestává. A spíš tak prostě takový ten kontakt, no ono je fajn, že je to pravidelně, že mají prostě nějakou tu strukturu. Hmm, asi tak nějak.

Petr: Hmm, ok. Když si představíš tu strukturu toho programu, vlastně příchod, čaj, a tak dále, která z těch částí toho programu ti přijde nejdůležitější, a v čem to vidíš.

Vedoucí 2: To je dost těžká otázka, no mě to přijde totiž důležitý jako celek. Víš, že prostě je nějaká určitá struktura, kterou vlastně ani ten vedoucí nemusí už jako říkat, prostě teď bude tohle, teď bude tamto, ale že už to mají tak jako zaběhnuté, a že právě spíš taková jako ta pravidelnost, nebo takhle to mi na tom přijde důležité.

Petr: A nějaká z těch aktivit, které tam jsou jako které jsme si...

Vedoucí 2: Hmm, to asi jak pro koho. Si myslím. Víš, že třeba někdo prostě hodně rád prostě dělá si to svoje, ten svůj individuální plán, své cíle, a to třeba pro něho je to nejdůležitější, proto tam třeba chodí do toho programu. A někdo má prostě nejradši ten odpočinek. No takhle, ale podle mě jako, mm, no těžko říct no, fakt si myslím, že tak jak to je celý, tak je to prostě tak. Tak jak jsem to řekla původně, už nevím jak to bylo.

Petr: Ee, že struktura je důležitá jako celek?

Vedoucí 2: Ano zní, ano tak nějak.

Petr: ehh, a další otázka, když jsi chystala ten program, z jakých zdrojů jsi vlastně čerpala, nebo jako...

Vedoucí 2: No, čerpala jsem ze své fantazie. Hodně jako z nějakých knížek, buď co jsou tady (jsme v budově, kde sídlí SPOLU), nebo i z internetu, že jo tak porůznu. Já jsem vždycky jsem si vymyslela prostě nějak, prostě nějakou aktivitu, a pak už jsem prostě, co jsem k tomu potřebovala, tak jsem si našla, tak jako porůznu.

Petr: Jo, hmm. A ještě poslední otázku. Eee, představ si, že teď by jsi měla zase příští rok nastoupit jako ten vedoucí ASU, a mohla by sis říct nějaké přání ohledně toho programu, jakékoliv přání, které by se ti mohlo vyplnit.

(smích)

Vedoucí 2: Abych si mohla vybrat vlastní asistenty

Petr: Jo. Tak jo, já ti děkuju moc.

Vedoucí 2: Není vůbec zač.

Vedoucí 3

VEDOUCÍ 3: Souhlasím s nahrávkou.

P:Ehm, děkuju, výborně. (smích)Tak mohla bys mi říct, jaké jsou tvé zkušenosti s ASU?

VEDOUCÍ 3: Ehm.

P: Třeba jak dlouho tam chodíš, na jaké jsi tam byla pozici, jak to máš teď.

VEDOUCÍ 3: Ehm, tak jsem se na to dívala, dohledávala jsem to, tak ze zvědavosti, á... v... do ASU jsem v září 2010, takže bude to nějakých sedm let, a samozřejmě jako každý jsem začínala na pozici asistentky, a po nějakém roce a půl asi jsem přešla na pozici vedoucí.

P: Ehm, a jak dlouho jsi dělala tu vedoucí?

VEDOUCÍ 3: Vedoucí, hmm,...vedoucí jsem mohla dělat tak možná tři roky, střídavě, jo, ono nejdřív ASU vlastně probíhalo, tak že byla jakoby dopolední část, jakoby do oběda, a potom, nebo do oběda(opravila se)- do svačiny, a potom od svačiny do oběda byla druhá skupina, takže tam byli vždycky v tom jednom ASU od těch osmi třiceti, do těch třinácti třiceti byl jeden, (opravila se) byli dva vedoucí, né jeden jako teďka.

P: Aha.

VEDOUCÍ 3: Takže to bylo, kratší, až postupem času jsme to vlastně změnili. Se to změnilo takže, to šlo postupně.

P: Jo, aha. A co podle tebe znamená Aktivní sociální učení?

VEDOUCÍ 3: Ehm, aktivní sociální učení pro mě znamená: upevňování nějakých sociálních dovedností, vlastně lidí, kteří kteří, co navštěvují ...hmmm, pod čímž si člověk může představit spoustu věcí, jo, od poznávání peněz, nakupování, nějak zdokonalování v sebeobsluze a podobně.

P: Děkuju....jo....Když jsi byla tím vedoucím, tak čeho ses vlastně, kam ses snažila dovést tu skupinu, co byl jako tvůj cíl? Kam to posunout?

VEDOUCÍ 3: Ehm...tak, mým cílem, nebo samozřejmě mojí touhou jako vedoucí bylo asi určitě, to si myslím, že mají tak nějak všichni, vidět nějakou...e, nějakou zpětnou vazbu, jako by, že si ti lidi, nebo ti účastníci toho programu, že si něco jakoby zapamatovali, něco se naučili, že jsem byla schopná společně s tím týmem asistentů jim něco předat...Takže, tak asi.

P: Co podle tvého názoru, ten program přináší uživatelům? Co z toho získávají?

VEDOUCÍ 3: Ehm, jo, tak já doufám, že je to pro ně smysluplné trávení volného času, protože jsou to kolikrát lidi, kteří e, kteří... nějak už skončili, nebo jsou to vlastně lidi, kteří skončili e jako školní docházku, a nenavštěvují žádné zaměstnání, a byli by vlastně jinak s rodiči doma, e takže to trávení volného času, a zdokonalování se právě v těch dovednostech, anebo se učení novým dovednostem.

P: A třeba jakým dovednostem? Nějaké příklady?

VEDOUCÍ 3: Ehm, jo, tak asi zase o čem jsem už mluvila...někdo se dřív učil třeba jenom poznávání peněz, a postupně to třeba zapomíná, takže konkrétně třeba to poznávání peněz,...nevím, komunikace třeba s číšníkem, nebo možná uvědomění si toho, co by třeba se mohl nového naučit.

P: Jo, tak. Když se teď podíváš tady na tu, ten strukturu, harmonogram, Aktivního sociálního učení, tak když se podíváš na ty jednotlivé aktivity, tak která ta část ti přijde jako taková, která tam fakt vždycky musí být. Která je opravdu nejpodstatnější.

VEDOUCÍ 3: A teďka podstatná pro mě, nebo pro uživatele?

P: E...dle tvého názoru pro uživatele.

VEDOUCÍ 3: Dle mého názoru, která část... je nejpodstatnější.

P: Ano, pro uživatele, která fakt nikdy nesmí chybět.

VEDOUCÍ 3: Ehm...tak podle mého názoru ...protože právě, bych chtěla, aby jim ASU bylo ku prospěchu, a aby se mohli jako zdokonalovat, tak si myslím, že je pro ně důležité plnění individuálních cílů, každého uživatele. Ale obecně vím, že jsou pro ně důležité všechny části jako to harmonogramu, protože je to taky o nějakém zvyku. A už je jim v tom takhle dobře, v tom programu.

P: A když se na to podíváme z druhého úhlu, která z těchto částí je zrovna nejméně důležitá? Ta nejmíň podstatná.

VEDOUCÍ 3: Tak na tuto otázku asi nedokážu odpovědět, myslím si, že jsou pro ně jako všechny nějakým způsobem důležité.

P: Ehm, a kdybys to zkusila seřadit, jakože ta, která je podle tebe nejdůležitější, tys říkala ty IPěčka.

VEDOUCÍ 3: Ehm.

P: Tak, která by je ta pod to, jako ta druhá nejdůležitější?

VEDOUCÍ 3: Ehm. Nejdůležitější, jakoby posloupně jak to půjde.

P: Ehm, takovou pyramidu.

VEDOUCÍ 3: tak když jsme začali plněním individuálních plánů každého uživatele, tak si myslím, že je tam důležitá ta relaxace pro ně, protože vím, že je to pro ně náročný se soustředit. Potom,...si myslím, že ten společný program, protože tam pracují v týmu, takže mohou zase rozvíjet jiné dovednosti. Mám seřadit všechny, i ty ostatní?

P: Jo, jestli bys mohla, prosím?

VEDOUCÍ 3: Podle důležitosti, ehm...Tak potom bych řekla, že...samozřejmě, když myslím na biologické potřeby, tak je důležitá svačina. E...to ranní kolečko, mi přijde taky důležitý, ta rozcvička určitě, a poslední asi úklid, i když vím, že mnozí to mají v cílech. Ale asi mi to takhle přijde jako nejméně důležité.

P:Jo.

VEDOUCÍ 3: Ale jinak si myslím, že jako ta struktura toho ASU, jak to teďka máme nastavený, tak...že jim to tak jako vyhovuje. Že to má posloupnost. Už jenom že třeba ta rozsvička je před tím plnění individuálních plánů, že mají možnost se nějak rozhýbat..."

P: jo, já si to jenom opíšu, ať to mám přesně. ...Ehm,...tak....A když jsi byla vedoucí, tak z čeho ses snažila čerpat s... nějakou inspiraci pro své lekce? ...Pro to ASU.

VEDOUCÍ 3: Ehm. No, já jsem jako vedoucí vždycky hodně vycházela z témat měsíce. A takže to bylo pro mě stěžejní, a inspiraci na to, jsem nějak hledala různě, ať už na internetu, nebo různé pracovní listy, si vykopírovala, knihy a podobně. To je asi to nejdůležitější.

P: Jo, jo, děkuji. Tak a závěrečná otázka.

VEDOUCÍ 3:Ehm.

P: Představ si, teď nastupuješ do ASU jako vedoucí, a můžeš mít jakékoliv přání, a to se ti splní. Ohledně toho programu. Jaké by to přání bylo?

VEDOUCÍ 3: tak, vždycky je pro mě důležitý, abych měla kolem sebe skupinu lidí, se kterou se mi dobře pracuje, se kterou vycházíme, určitě by pro mě bylo důležitý, aby mě ta skupina lidí, tedy potažmo tým těch asistentů brali jako vedoucí,e...aby třeba věřili mým zkušenostem. S programem. A bylo by pro mě důležitý znát samozřejmě ten tým těch uživatelů, vědět o těch lidech se kterými budeme pracovat co nejvíce informací, a mít asi potřebný pomůcky k práci.

P: Děkuju moc. Napadá tě ještě něco, cos třeba...nezaznělo v tomto rozhovoru.

VEDOUCÍ 3: Ehm, asi mě teďka nic nenapadá. Děkuju.

P: Děkuju moc.

Příloha č. 4 Rozhovory s uživateli

Uživatelka 1

Uživatelka 1: Proč?

Já: Souhlasíš s nahráváním?

Uživatelka 1: (kýve souhlasně hlavou)

Já: Já bych potřeboval, abys to řekla nahlas, víš.

Uživatelka 1: Souhlasím

Petr: Ehm, dobře, děkuju.

Uživatelka 1: Zkus to pustit (ukazuje na diktafon).

Petr: Když tak na konec ti to pustím, jo? Teď bychom to udělali jako celé, jako jednu nahrávku, celý rozhovor.

Uživatelka 1: Potom půjdu domů, potom půjdu dom.

Petr: Jo, myslím, že jo, to se pak domluvíš.

Uživatelka 1: (ukazuje na vedlejší místnost, kde na ni čeká její asistentka, ukazuje, že spí)

Petr: Se spící. Tak, mohla bys mi říct, jestli víš jak dlouho chodíš do ASU?

Uživatelka 1: Půl.

Petr: Půl?

Uživatelka 1: Mamka vzbudí, puđu do ASU.

Petr: Jo, že maminka tě vzbudí, a jdeš vždycky do ASU?

Uživatelka 1: Jo, se svačinou.

Petr: Se sváčkou a tak.

Uživatelka 1: Jo.

Petr: A které dny chodíš do ASU?

Uživatelka 1: Ráno, odpoledne, ráno.

Petr: Ráno tam chodíš.

Uživatelka 1: Jo, dřív budu chodit do ASU, dřív.

Petr: Budeš teďka chodit dřív jo?

Uživatelka 1: Jo.

Petr: A mě by zajímalo, jak jsou dny: pondělí, úterý a čtvrtek, tyhle dny je ASU

Uživatelka 1: Budu jíst, puđu na chatu lyžovat, neuvidíš mě, neuvidí mě.

Petr: A, jestli bys mi teď mohla říct, který z těch dnů chodíš do ASU.

Uživatelka 1: (nerozumím)

P: Co prosím? (ukazuje na ruce), Ehmm, a to je který den?

Uživatelka 1: Ššššššš, ... neděle?

P: Pondělí, úterý nebo čtvrtek.

Uživatelka 1: (odpovídá, zcenzurováno)

P: Čtvrtek. Dobře. Tak, (oslovení), a teď si představ

Uživatelka 1: Co?

P: Že, máš nějakého kamaráda, který by chtěl chodit do ASU. No, třeba že já jsem tvůj kamarád, a chtěl bych chodit do ASU.

Uživatelka 1: (výbuch smíchu)

P: A jestli bys mi mohla říct, co to takové to ASU je.

Uživatelka 1: Malování a cvičit.

P: Malování a cvičení? (kýve) A ještě něco se tam dělá kromě malování a cvičení?

Uživatelka 1: Malovat. ?Je to něco, dva?

P: Jenom tyhle dvě? (nejistota v hlase)

Uživatelka 1: Jedna a jedna jsou dva.

P: Jako počítání.

Uživatelka 1: (kýve)

P: Jo, počítání. Ehm. A ještě něco tam děláte, kromě jako počítání, cvičení a malování?

Uživatelka 1: Copky.

P: Jo, pleteš si tam copy?

Uživatelka 1 (kýve)

P: Tak jo. A doporučila bys mi to? Jaké to tam je?

Uživatelka 1: Dobrý.

P: Dobrý? Ták jo. Mmmmhm.

Uživatelka 1: Mmmmmhm.

P: Já ti tady ukážu tři kartičky. Tady je. Tady jsou lidi. Lidi, co chodí do ASU. Tady je individuální plán, což je třeba malování, když si děláš ty copy, nebo když se učíš počítat. A tady je společný program, co děláte všichni dohromady. A jestli bys mi mohla říct, co z toho máš nejraději. Z těchto třech věcí. Nebo co je pro tebe nejdůležitější.

Uživatelka 1 (ukazuje)

P: Ehm, a to je teda co, co sis vybrala?

Uživatelka 1: IP

P: IPéčka, jo? A co třeba ráda děláš v těch IPéčkách.

Uživatelka 1: Malovat.

P: Maluješ. Ehm. Dobře. Takže, to je pro tebe nejdůležitější z celého toho ASU. Důležitější než lidi, co tam chodí, a nebo to, co děláte společně.

Uživatelka 1 (kýve)

P: Jo, takže nejdůležitější je pro tebe IPéčko. Tak a teď když se podíváš tady vedle., tak tady máme harmonogram ASU. Jak jdou ty činnosti po sobě. Že se začíná ranním kolečkem, kdy si vykládáme, pijeme čaj...

Uživatelka 1: ...nebo kafe.

P: Nebo kafe. Potom je rozcvička, potom je přímo to IPéčko, takže když můžeš malovat. Ehm, potom je tam svača, odpočívání-relaxace, nějaký společný program a co vím, tak ve čtvrtek chodíte ještě na oběd pak.

Uživatelka 1: Nechodím.

P: Ne? Už nechodíš?

Uživatelka 1: (nerozumím, asi důvod, proč nechodí na oběd, smutně.)

P: Aha, to mě mrzí. Ehm. A mohla bys mi prosím tě ukázat, co z toho, co je pro tebe nejdůležitější?

Uživatelka 1(ukazuje)

P: Takže odpočinek? Ehm, takže když ten odpočinek dáme na to první místo, jo? Tak jestli bys mi mohla ?ukázat? co potom odpočinku je pro tebe nejdůležitější? Ehhm, dáš to tam?

Uživatelka 1: (ukazuje)

P: Ehm, takže odpočinek, ranní kolečko. A mohla bys zkusit další? Co je zas pro tebe, potom.

Uživatelka 1 (ukazuje, skládá)

P: Takže rozcvička. Ehm. IPéčka. Teda. Co dál? Svačina. Společný program. A až na závěr ten oběd, na který teďka teda nechodíš, jo?

Uživatelka 1:Konec, co?

P: Ještě mám na tebe dvě otázky, jo? Já jenom... takže ty tvoje preference, co máš ráda z toho harmonogramu, tak nejvíc je: relaxace, ranní kolečko, rozcvička, individuální plán,

Uživatelka 1: Čaj.

P: No, čaj, to je to ranní kolečko.

Uživatelka 1: No, mám doma čaj, přinesu ho sem.

P: Jo, doneseš ho sem? Ehm, tak jo. Potom je tam ten společný program. Já si to dám tady stranou (ukazuju na kartičky s harmonogramem), abych to měl takto seřazené, jo? Já si to pak vezmu, a tady si pamatuju, že máš v té předchozí otázce, že se ti nejvíc líbili ty IPéčka. Tak a ještě dvě poslední otázky mám na tebe. Co by ses chtěla v ASU naučit?

Uživatelka 1: malovat.

P: Malovat?

Uživatelka 1: Jo. Babička uměla/moje malovat.

P: Tvoje babička umí malovat?

Uživatelka 1: Babička umřela.

P: Jo, to je mi, to mě mrzí...A takže by ses tam chtěla naučit malovat, a ještě něco?

Uživatelka 1: Tebe namaluju, tebe namaluju.

P: Namaluješ mě?

Uživatelka 1: Jo. Verču taky. Spí.

P: Jo, našeho ospálka taky, jo.

Uživatelka 1:Jo.

P: Tak na to se budu těšit....Jo.

Uživatelka 1: Verča slyší.

P: Je to možný. Tak. A úplně na závěr.

Uživatelka 1:Co?

P:Si představ, že ty bys byla ten vedoucí

Uživatelka 1: Jo? (smích) ASU?

P: No, že bys vedla celé ASU.

Uživatelka 1: S kým pak? S Lukášem?

P: No, klidně můžeš, třeba s Lukášem.

Uživatelka 1: Tak jo.

P: No, jseš vedoucí toho ASU, jseš ta královna, tak jestli kdyby jsi byla ta vedoucí, jestli bys tam něco změnila?

Uživatelka 1: Honza bude nahatej, Janča.

P: Jakože, Honza by tam byl nahatý?

Uživatelka 1: Jo. Tričko, tričko, nemá... sundané, tričko, bude nahatej a bude (nerozumím) nahatej.

P: Jo, jakože by byl nahatý, jakože bez trička.

Uživatelka 1: Ofotím ho.

P: No, to nevím jestli by se mu líbilo.

Uživatelka 1 (smích) Ukážu mamince.

P: A ještě něco bys tam změnila?

Uživatelka 1: Ehm, Jana taky bude nahatej, Jana.

P: Janča taky, jo?

Uživatelka 1: Honza a Jana, oni budou, (šeptá) víš co.

P: Jo, (smích). Tak jo. Super, tak já ti moc děkuju. A ukončuju teda nahrávání.

Uživatelka 1: Pusť to.

Uživatelka 2

P: Souhlasíš s nahráváním?

Uživatelka 2: Jo.

P: Ták. Supr. Děkuju. E, mohla bys mi prosíme říct jak dlouho už chodíš do ASU?

Uživatelka 2: Dlouho.

P: Dlouho?

Uživatelka 2: No.

P: A vzpomněla by sis kolik let, třeba?...Přibližně?

Uživatelka 2: Asi dlouho, nechodila.

P: Ehm, dobře. A které dny chodíš do ASU?

Uživatelka 2: (cenzura)

P: (cenzura) Tak jo. A...pardon (kašláni)...pardon. Ehm, a když si zkusíš představit, že máš nějakého kamaráda, kamarádku, a ta by chtěla chodit do ASU. A tak by ji zajímalo, co to tak je. Jak bys jí to vysvětlila té kamarádce? Kamarádovi...Co to to ASU je?

Uživatelka 2:IPěčka.

P: ÍPěčka?

Uživatelka 2:jo.

P: Ehm, a co se třeba dělá, co to znamená ty IPěčka?

Uživatelka 2: Počítat.

P: Počítání.

Uživatelka 2: Peníze.

P: Práce s penězma?

Uživatelka 2: No.

P: Ehm, ještě něco?

Uživatelka 2: Hry, cvičíme.

P: Jo, různé hry a cvičení.

Uživatelka 2: No.

P: Na výlety ještě.

P: Ještě výlety jo? A ještě... Takže když někdo bude chtít jít do ASU, tak tam může čekat počítání, cvičení, výlety, hry.

Uživatelka 2: No.

P: A ještě tam je něco?

Uživatelka 2: ??

P: A co prosím?

Uživatelka 2: Svačiny.

P: Svačiny?

Uživatelka 2: No.

P: Jo, aha, tak jo. Ehm.... Jo. Tady jsou ty tři kartičky před námi. Vlastně, lidi co chodí do ASU, společný program- co všichni děláte dohromady. A tady ty IPéčka, takže to počítání...

Uživatelka 2: Jo.

P: ...práce s penězma, a tak dále. Mohla bys mi říct, co je pro tebe z těchto třech věcech nejdůležitější?

Uživatelka 2: Ipéčka.

P: Ipéčka?

Uživatelka 2: Jo.

P: Ehm, a třeba co je po tom Ipéčku nejvíc důležité?

Uživatelka 2: Program.

P: Společný program?

Uživatelka 2: Jo.

P: A na závěr teda lidi?

Uživatelka 2: A lidi.

P: Takže lidi co chodí jsou pro tebe...je to pro tebe nejmín důležité.

Uživatelka 2: Jo.

P: Jo....Ehm....Jo. Takže pro tebe je teda nejdůležitější třeba se naučit počítat, číst...

Uživatelka 2: Jo.

P: ... se v tom zdokonalovat, vlastně umíš že?

Uživatelka 2: Jo.

P: E, jo....Ehm. Tak. A teď když se podíváš, tady je ten harmonogram ASU, jak to vlastně tady je. Co se dělá po sobě. Tady je vlastně to ranní kolečko, sedíme, vykládáme si. Rozcvička, Ipěčka, svačina, a tak dále. Tak jestli bys mi mohla ukázat co je z toho pro tebe nejdůležitější, nebo co máš nejraději.

Uživatelka 2: Rozcvička.

P: Rozcvičku?

Uživatelka 2: Jo.

P: Tak když ji dáme takhle na první místo, tak mohla bys dát zase pod tu rozcvičku, to co...

Uživatelka 2: Ipěčka.

P: Ehm. Dáš je tam prosím? A jestli bys mohla, takhle postupně naskládat, jak je to pro tebe důležité.

Uživatelka 2: Svačinka.

P: Ehm. Jo, já si to jenom nápišu, jo? Ať to mám...

Uživatelka 2: relaxace.

P: Ehm.

Uživatelka 2: A program.

P: Ehm,

Uživatelka 2: ??, pak je úklid, potom je kolečko, čaj.

P: Ehm, jo tys to teďka seřadila jak je to po sobě, že?

Uživatelka 2: Jo.

P: A mě by zajímalo, jestli bys to mohla zařadit, tak...co je pro tebe nejdůležitější, víš. Co ty máš nejraději z těchto aktivit. Když se podíváš tady na všechny ty aktivity, kterou z nich máš nejraději?

Uživatelka 2: (dlouhá pauza)... Ipěčka.

P: Ipěčka. Ty máš nejraději ze všech?

Uživatelka 2: jo.

P: Tak, a když si teď zase vybereš z těchto? Ostatních, bez těch IPěček, tak co máš teďka z těchto nejraději.

Uživatelka 2: Relaxace.

P: Ehm, jestli ji teda můžeš dát pod to teda? Tak a zase z tady těchto... pěti co máš nejraději?

Uživatelka 2: Úklid

P: Úklid? Ehm...Co by potom šlo, po tom úklidu? ...nebo z těchto čtyřech, co máš nejraději?

Uživatelka 2: Rozsvička.

P: Ehm, rozsvičku. ...A z těchto třech?

Uživatelka 2: Svačina.

P: Jo. Ehm, ...a tak z těchto dvou?...Co máš raději?

Uživatelka 2: Program.

P: Společný program? A nejmíň teda to ranní kolečko.

Uživatelka 2: Taky.

P: E, nejmíň nebo nejvíc?

Uživatelka 2: Víc.

P: Takže když to bude takhle seřazené, jakože nejvíce máš ráda IPěčka, pak relaxaci, úklid, rozsvičku, svačinu, společný program, ranní kolečko.

Uživatelka 2: Jo.

P: Takhle je to, jo? Žádnou změnu v tom...

Uživatelka 2: Ne.

P: Dobře. Já si to napíšu takhle. A jo. A třeba mohla bys mi říct, ...ehm, co se ti třeba...proč se ti nejvíc líbí ty Ipěčka? Proč jsou nahoře?

Uživatelka 2: Počítání.

P: Jo, že tě hodně baví to počítání jo?

Uživatelka 2: Jo.

P: Ehm, ... a třeba, že vidím, že tady máš to ranní kolečko úplně dole, tak třeba jestli bys mi mohla zkusit říct proč je tam dole? Nebo...

Uživatelka 2: Vaříme čaj.

P: Ehm, vaříme tam čaj.

Uživatelka 2: A víkend děláme.

P: Cože děláme?

Uživatelka 2: Víkend.

P: Víkend, jo? Bavíme se o víkendu.

Uživatelka 2: Jo.

P: Ehm, a to tě třeba moc nebaví, nebo...?

Uživatelka 2: Baví.

P: Jo. Jenom je to pro tebe nejmíň ...

Uživatelka 2: Jo.

P: Ehm,...úklid a rozcvička, já si to jenom opíšu, jo, ještě...Ehm, tak...a tak, a další otázka: Co by ses chtěla v ASU naučit?

Uživatelka 2: Já?

P: Ehm.

Uživatelka 2: Psát.

P: Psát?...Ehm, a ještě něco?...(dlouhá pauza)...Takže psát. A ještě něco?

Uživatelka 2: Už nevím.

P: Ehm, dobře. Tak a teď teda úplně poslední otázka: Když si představíš, že ty bys byla teďka vedoucí...

Uživatelka 2: No.

P: ...celého programu, a máš...můžeš si...můžeš mít jakékoliv přání, a to se ti v tom programu splní. Co by to bylo? Nebo co bys tam změnila, nebo...

Uživatelka 2: Lepit.

P: Lepit?

Uživatelka 2: No.

P: Chtěla bys, aby se třeba víc lepilo? Ehm, a ještě něco bys třeba změnila?

Uživatelka 2: Počítat.

P: Počítání, jo?

Uživatelka 2: No.

P: Jo, takže to jsou pro tebe jako ty důležité věci.

Uživatelka 2: Jo.

P: Ehm, tak jo. Tak já ti (oslovení) moc děkuju.

Uživatelka 2: Prosím.

Uživatel 3

Poznámka- v případě že si slovem nejsem jistý, je obklopeno otazníky. V případě, že nerozumím tomu, co respondent řekl, píš otazníky dva.

Petr: Tak, souhlasíš s nahráváním?

Uživatel 3: Jo.

P: Děkuju. Tak, já bych se ze začátku zeptal, jak dlouho už chodíš do ASU?

Uživatel 3: Moc.

P: Už dlouho?

Uživatel 3: Jo. ?Mae byl tady.?

P: Kdože tu byl?

Uživatel 3: Deset roky.

P: Deset roků?

Uživatel 3: Jo.

P: Ehm. A které dny chodíš do ASU?

Uživatel 3: (cenzura)

P: ...(cenzura)

Uživatel 3: (cenzura)

P: Třikrát? Jo.

Uživatel 3: V pátek ne, (cenzura)

P: V pátek nechodíš, to jsi (cenzura)

Uživatel 3: Ne.

P: A představ si, že máš nějakého kamaráda, který by chtěl chodit do ASU.

Uživatel 3: Jo.

P: A zajímalo by ho, co to vlastně je to ASU. Co bys mu řekl na to?

Uživatel 3: My děláme učit.

P: E, učit?

Uživatel 3: Jo.

P: Takže se tu něco učíte?

Uživatel 3: Jo. Tady.

P: Tady, v MÍSE. A co se tam tak učíte?

Uživatel 3: Peníze.

P: Ehm, jo nějak pracovat s penězma?

Uživatel 3: Jo.

P: A ještě něco?

Uživatel 3: Jo, peníze, papír.

P: Jako papírové peníze?

Uživatel 3: Jo.

P: Ehm, takže s něma tam trénujete.

Uživatel 3: Hodiny.

P: Jo, učíš se tam poznávat hodiny.

Uživatel 3: Jo.

P: A ještě něco tam děláte?

Uživatel 3: Jo, ?moc?. Počítat. ??, Číslo.

P: Počítání čísel, jo?

Uživatel 3: Jo. Peníze.

P: S peněžma?

Uživatel 3: Jo.

P: Stovku, padesát?

Uživatel 3: Jo.

P: A ještě něco?...k tomu?

Uživatel 3: ?Moc?...Já...já ??...cvičíme.

P: Cvičíte?

Uživatel 3: Ráno.

P: Jo, ráno bývá rozcvička?

Uživatel 3: Jo, tady.

P: To je dobrý. Tak jo...Aha...A teď by mě zajímalo, když si tady teď představíš tyhle tři kartičky.

Uživatel 3: Jo.

P: Mě by zajímalo, co je pro tebe nejvíc důležité v ASU. Jestli lidi, co tam chodí. To, co děláte jako individuální plán. Takže to trénování s penězma, počítání a tak, anebo společný program, co děláte všichni společně. Většinou po relaxaci to bývá.

Uživatel 3: Jo.

P: Tak jestli bys mi mohl říct, co je pro tebe nejdůležitější?

Uživatel 3: Já. (ukazuje)

P: Ten společný program?

Uživatel 3: Jo.

P: A co jste třeba tak dělali v tom společném programu? Co se ti líbilo?

Uživatel 3: Lidi. ??

P: E, teď ti nerozumím, promiň.

Uživatel 3: Malování.

P: Jo, malování?

Uživatel 3: Jo.

P: Takže rád maluješ?

Uživatel 3: Jo.

P: A ještě něco třeba v tom společném programu? Co děláte všichni?

Uživatel 3: Tady?

P: No, tady třeba.

Uživatel 3: Stříhat.

P:... Jo, stříhání?

Uživatel 3: Jo, tady.

P: Takže tě baví takové vyrábění, tvoření?

Uživatel 3: Jo, doma.

P: Vyrábíš i doma?

Uživatel 3: Jo, divadlo.

P: Divadlo?

Uživatel 3: Jo.

P: A v ASU děláte divadlo?

Uživatel 3: Jo.

P: Jo?

Uživatel 3: Já mám divadlo ?mo?

P: Jako, že máš doma nějaké divadlo malé?

Uživatel 3: Jo, papír.

P: Jo, z papíru?

Uživatel 3: Jo, lepil.

P: Ahá, lepils ho, jo?

Uživatel 3: Jo.

P: Tak to je dobrý... Ták, jo. A teď ještě jestli bychom mohli tady na tohle. Tyhle ty tři věci, tady je vlastně ta struktura, harmonogram ASU, jak to jde po sobě, a jestli bys mi mohl říct co je pro tebe nejdůležitější? Co máš nejraději z těchto věcí.

Uživatel 3: Já?

P: Jo.

Uživatel 3: Kde?

P: Já si to kdyžtak napíšu. Tady je jako ranní kolečko-když tu sedíme a vykládáme si. Potom bývá rozcvička, potom je ten individuální plán, kdy si můžeš třeba trénovat počítání...

Uživatel 3:Jo.

P:...nebo práci s peněžma, pak je svačina, potom je relaxace, odpočívání vedle, a potom ej ten společný program. Popřípadě by tady ještě mohl být úklid, že? Na ten jsem zapomněl.

Uživatel 3: Jo, úklid. Ne.

P: Tak já můžu udělat ještě jednu... lísteček s úklidem...tak...a jestli bys mi mohl teda z toho vybrat, co máš nejraději z toho celého ASU.

Uživatel 3: Já mám rád ráno. (ukazuje na rozcvičku)

P: Rozcvičku?

Uživatel 3:Jo. Tady,

P: Tak když ji dáme tady nahoru.

Uživatel 3:Jo.

P:Takto, tak jestli bys mohl dát pod to to, co máš rád pak po té rozcvičce nejvíc. Že bychom z toho udělali takovou pyramidu, víš.

Uživatel 3: Peníze.

P: Peníze?

Uživatel 3: Jo.

P: Tohle je svačina,... možná tohle IPéčka jako IP

Uživatel 3: Jo, IP.

P: Jo, a co potom IPéčku? ...Ehm. Já si to budu psát jenom ať to mám po ruce.

Uživatel 3: On tady?

P: A co je to třetí? Tady tohle? Co to je?

Uživatel 3: Svačina.

P:Svačina?

Uživatel 3: Jo.

P: Tak jo... A co pak?

Uživatel 3: Relaxace.

P: Relaxace? Odpočívání?

Uživatel 3: Jo.

P: Tak jo.

Uživatel 3: Ranní kolečko.

P: Takže ranní kolečko?

Uživatel 3: Jo. Ráno, tady.

P: Jo, tak jo, kolečko.

Uživatel 3: Tady patří.

P: Úplně nahoru?

Uživatel 3: Jo.

P: Jo, aha. Dobře. Tak já si to spravím.

Uživatel 3: Ráno.

P: Takže to máš nejraději?

Uživatel 3: Jo.

P: Dobře. Super. Tak a ještě tady máš ty dvě poslední. Ten společný program a úklid. Takže pak společný program.

Uživatel 3: Jo.

P: Po té relaxaci.

Uživatel 3: Tady. A konec úklid.

P :Takže na konec úklid, jo?

Uživatel 3:Jo.

P: Ten nejmíň jo?

Uživatel 3: Jo.

P: Jo, super. Děkuju. A třeba, jestli bys mi mohl říct, tady vidím, že nejvíc máš rád to ranní kolečko.

Uživatel 3: Jo.

P: Tak jestli bys mi mohl říct, co se ti na něm líbí?

Uživatel 3: My ??

P: E?

Uživatel 3: My tady povídání.

P: Že si povídáme?

Uživatel 3: Jo.

P: To se ti líbí jo? A ještě něco tě tam baví?

Uživatel 3: ??

P: Promiň, teď jsem ti nerozuměl.

Uživatel 3: Jo. Cvičit ráno. Cvičit.

P: Jo. Cvičení.

Uživatel 3: Jo.

P: Tak mě napadá, že to byla i blbá otázka, že? Co se ti líbí na ranním kolečku, když si jenom povídáme a pijem čaj, že?

Uživatel 3: Jo. ?? Tady, tedy. Jo. Ráno.

P: Jo, ráno, že? Jo. Tak. A jestli můžu další otázku?

Uživatel 3:Jo.

P: Už budou jen dvě otázky. Co byses chtěl v ASU naučit?

Uživatel 3: Já?

P: Ehm.

Uživatel 3:Novy?

P: Nový.

Uživatel 3: Ne.

P: Nevíš?...Tak a třeba když skončí ASU, tak co by se mělo třeba stát v tom ASU, aby sis řekl: Jo, to mě dneska fakt bavilo. To bylo dobrý.

Uživatel 3: Jo.

P: To je taková těžká otázka.

Uživatel 3:tady?

P:Ehm.

Uživatel 3: Ne.

P: Tak ne. To byla těžká otázka. Já sám bych nevěděl. Tak a můžem teda na poslední otázku?

Uživatel 3: Jo.

P: Tak, (oslovení), teď si představ že ty jsi vedoucí ASU. Takhle si vedeš ASU.

Uživatel 3: Jo, bude.

P: Budeš?

Uživatel 3: Jo, jednou jo.

P: No já doufám, můžeš mě nahradit.

(smích, obou)

P: No, a co bys třeba udělal jinak. Co bys dělal, kdybys byl ten vedoucí.

Uživatel 3: Lidi. ...Děti.

P: Děti?

Uživatel 3: Jo.

P: Jako chtěl bys tady děti?

Uživatel 3: Jo.

P: Ehm. A ještě něco bys změnil, kdybys byl tím vedoucím?

Uživatel 3: Nevím.

P: Ehm... Takže děti bys tu chtěl, ehm a co...

Uživatel 3: Kamarád.

P: Kamarády?

Uživatel 3: Jo.

P: Jako ty děti, nebo ještě nějaké jiné kamarády?

Uživatel 3: Jiné lidi.

P: Ehm.

Uživatel 3: Nový, přijde?

P: Ehm, to ti když tak řeknu po tom rozhovoru. Jak to vypadá.

Uživatel 3: Jo.

P: takže aby ještě přišli nějakí lidi?

Uživatel 3: Jo.

P: Moc tomu nerozumím. Nebo jako ty děti, nebo kamarády?

Uživatel 3: Kamarády. Děti ne.

P: Jo, kamarády teda.

Uživatel 3: Jo.

P: Tak jo. Napadá tě ještě něco, co bys mi chtěl říct takhle o ASU?

Uživatel 3: Já...ne.

P: Tak jestli ne, tak já bych už ukončil to nahrávání

Uživatel 3: Jo.

P: Já ti moc děkuju.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petr Kosek
Katedra:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph. D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Aktivní sociální učení ve SPOLU Olomouc, z.s.
Název v angličtině:	Active social learning in SPOLU Olomouc, z.s.
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se věnuje tématu Aktivního sociálního učení, a to v rámci organizace SPOLU Olomouc, z.s.</p> <p>Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje modelům vnímání mentální retardace, organizaci SPOLU Olomouc, z.s. ;a Aktivnímu sociálnímu učení.</p> <p>Praktická část popisuje kvalitativní výzkum metodou polostrukturovaného rozhovoru, a zpracovává data vzešlé z rozhovorů. Výzkum se pokouší popsat program Aktivní sociální učení, které fungují ve SPOLU Olomouc, z.s. Závěr práce je zaměřen na shrnutí poznatků.</p>
Klíčová slova:	Aktivní sociální učení, Mentální postižení, SPOLU Olomouc, z.s.
Anotace v angličtině:	<p>The bachelor thesis deals with topic of Active social learning in the association SPOLU Olomouc, z.s.</p> <p>Thesis is divided into the theoretical and practical part. Theoretical part deals with model od perception of mental disability, association SPOLU Olomouc, z. s. , and Active</p>

	social learning. Practical part describes qualitative research by method of semi-structured interview. The theoretical part composes data from the interviews. The research is trying to describe programme Active social learning in SPOLU Olomouc, z.s. The conclusion is focused on summarization of knowledge.
Klíčová slova v angličtině:	Active social learning, mentally handicapped, SPOLU Olomouc, z.s.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č.1 - Souhlas s vykonáním výzkumného šetření ve SPOLU Olomouc, z.s. Příloha č.2 – Formulář se souhlasy zákonných zástupců s výzkumným šetřením Příloha č. 3 - Přepis rozhovorů s vedoucími programu ASU Příloha č.4 – Přepis rozhovorů s uživateli z programu ASU
Rozsah práce:	37 stran
Jazyk práce:	Český jazyk